

Bestuursjaarverslag 2021

Stichting Primair Onderwijs Achterhoek
Lohmanlaan 23
7003 DJ Doetinchem

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD.....	3
1. HET SCHOOLBESTUUR.....	4
1.1 ORGANISATIE	4
1.2 PROFIEL	10
1.3 DIALOOG.....	17
2. VERANTWOORDING BELEID	22
2.1 ONDERWIJS & KWALITEIT	22
2.2 PERSONEEL & ORGANISATIE	28
2.3 HUISVESTING & FACILITAIR.....	31
2.4 FINANCIËEL BELEID	38
2.5 RISICO'S EN RISICOBEBEERSING	42
3 VERANTWOORDING FINANCIËN.....	48
3.1 ONTWIKKELINGEN IN MEERJARIG PERSPECTIEF	48
3.2 RESERVEPOSITIE.....	51
3.3 CONTINUÏTEITSPARAGRAAF	54

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2021 van de Stichting Primair Onderwijs Achterhoek (PRO8), gevestigd te Doetinchem.

2021: een jaar waarin weer het nodige gebeurd is. De maatschappelijke context heeft ervoor gezorgd dat we wederom een onderbroken jaar hebben beleefd. Dit ervaren we als zorgelijk voor de ontwikkeling van kinderen. De ontwikkeling van kinderen, zowel sociaal als cognitief, monitoren we op diverse momenten en op diverse manieren. Middelen wilden we doelmatig inzetten om achterstanden te voorkomen.

Door de maatschappelijke context zijn we hier slechts gedeeltelijk in geslaagd. Doordat we kinderen niet volledig naar school konden laten komen en er sprake is geweest van een grote uitval op zowel leerling- als op leerkrachtniveau hebben we de ontwikkeling van kinderen niet de impuls kunnen geven welke wenselijk was en zijn de extra middelen om achterstanden te voorkomen gedeeltelijk gebruikt om personeel te vinden om de uitval bij personeel op te vangen. Hierdoor bespeuren we dat er kinderen binnen op onze scholen aanwezig zijn met een leerachterstand of een sociale achterstand. We hopen en gaan ervan uit dat we in 2022 weer op reguliere basis naar school kunnen waardoor we, met veel energie en passie, gaan trachten deze achterstanden in te lopen.

Dit jaarverslag geeft inzicht in de missie en visie van waaruit we binnen PRO8 werken en welke organisatie we hierin opgezet hebben. Waarom, hoe en wat zijn hierbij de vragen.

- Waarom doen we wat we doen? *De kernwaarden en missie.*
- Hoe organiseren we dat? *Personeel & Organisatie en Financiën & Huisvesting.*
- Wat zien we als vertaling hiervan in de praktijk?

PRO8 tracht een beleidsrijke cultuur te bevorderen waarbij de middelen in dienst staan van het beleid.

Bij een beleidsrijke cultuur zit monitoring en evaluatie ingebakken. Het bestuursjaarverslag is één van de monitoringsmiddelen die we hierbij inzetten.

Dit document heeft de volgende functies:

1. Verantwoordingsdocument
 - verticale en horizontale verantwoording
 - uitvoering bekostigingsbeleid
 - rechtmatigheid besteding
2. Informatiedocument
 - intern - extern
 - benchmarking
3. Beleidsdocument
 - wat gaan we anders doen / bijstellen?
 - bekostigingsbeleid en allocatie

Dit verslag is vastgesteld door het College van Bestuur (CvB) en goedgekeurd door de Raad van Toezicht (RvT) in de vergadering van 21 juni 2022. De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR) bespreekt het verslag in haar vergadering van 30 juni 2022.

Doetinchem, april 2022

A.H. van der Ent, College van Bestuur

1. HET SCHOOLBESTUUR

1.1 Organisatie

De Stichting Primair Onderwijs Achterhoek vormt sinds 1 januari 2015 het bestuur van elf katholieke scholen en vier algemeen bijzondere scholen in de gemeenten Bronckhorst, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek; de basisscholen verzorgen gezamenlijk onderwijs aan 3111 kinderen (peildatum 1-10-2021). De scholen worden geleid door directeuren, die op schoolniveau verantwoordelijk zijn voor (de kwaliteit van) het onderwijs, de huisvesting, de financiën en de organisatie.

Contactgegevens

Stichting Primair Onderwijs Achterhoek Bestuursnummer 50844
Lohmanlaan 23
7003 DJ Doetinchem

Telefoon 0314-653400
Email info@pro8.nu
Website www.pro8.nu

Contactpersoon

De heer A.H. van der Ent, College van Bestuur
Telefoon 0314-653400
Email b.vanderent@pro8.nu

Overzicht scholen

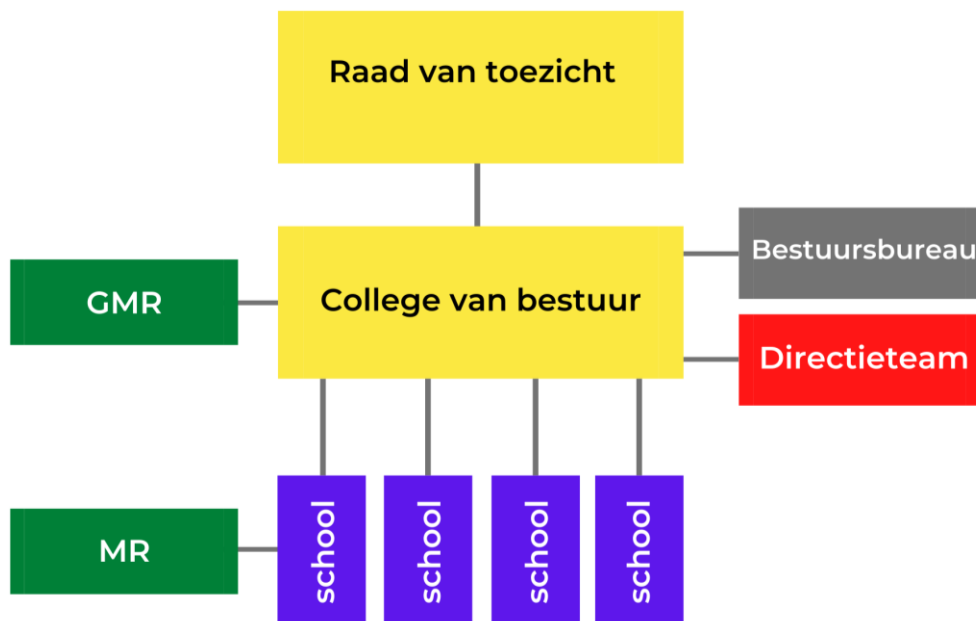
School	Plaats	Website	www.scholenopdekaart.nl
Bernardusschool	Keijenburg	www.bernardusschoolkeijenburg.nl	Bernardusschool
De Boomgaard	Braamt	www.bsdeboomgaardbraamt.nl	De-Boomgaard
Dichterbij	Doetinchem	www.bsrichterbij.nl	Dichterbij
Dynamiek	Terborg	www.bsdynamiek.nl	Dynamiek
Gaanderwijs	Gaanderen	www.gaanderwijs.nl	Gaanderwijs
Pastoor Galamaschool	's-Heerenberg	www.galamaschool.nl	Pastoor-Galamaschool
St. Jozefschool	Azewijn	www.jozefazewijn.nl	St. Jozefschool
De Leer	Hengelo Gld	www.basisschooldeleer.nl	De Leer
Mariabasisschool	's-Heerenberg	www.mbschool.nl	Mariabasisschool
Octa	Doetinchem	www.octa.nu	Octa
De Pannevogel	Steenderen	www.depannevogel.nl	De Pannevogel
De Pas	Doetinchem	www.montessorischooldepas.nl	De Pas
Roncallischool	Zeddam	www.roncalli.nl	Roncallischool
Het Rondeel	Beek	www.het-rondeel.nl	Het Rondeel
Het Timpaan	Wehl	www.kindcentrumhettimpaan.nl	Het Timpaan

Juridische structuur

Het College van Bestuur van PRO8 is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten die worden uitgevoerd binnen onze stichting. De Raad van Toezicht vervult een toezichthoudende rol.

Vanaf 1 januari 2015 is statutair vastgelegd dat bestuur en toezicht gescheiden zijn en is de naam gewijzigd in Stichting Primair Onderwijs Achterhoek. De doelstelling is sindsdien verruimd: het zorgdragen voor katholiek en algemeen bijzonder onderwijs in de regio Achterhoek. Het bestuursreglement, reglement directieteam en toezichtkader vormen een consistent geheel met de statuten. In onze besturingsvorm hanteren wij de Code Goed bestuur van de PO-Raad zoals hij bedoeld is. De Raad van Toezicht houdt toezicht op basis van een toezichtkader, dat volgens een vast schema in de vergaderingen aan de orde komt. De Raad van Toezicht ziet er scherp op toe, dat toezicht en bestuur gescheiden blijven op basis van eigen verantwoordelijkheden.

Organisatiestructuur

Governance Code

In [Code Goed Bestuur in het primair onderwijs](#) zijn basisprincipes vastgelegd omtrent professionaliteit van bestuurders, toezichthouders en managers in het primair onderwijs.

Funciescheiding

De [Code Goed Bestuur](#) benadrukt de verplichte scheiding van de functies van bestuur en intern toezicht binnen organisaties voor primair onderwijs. Binnen Stichting Primair Onderwijs Achterhoek is sprake van een organieke scheiding (two-tier).

Het College van Bestuur van PRO8 is eindverantwoordelijk voor alle activiteiten die worden uitgevoerd binnen onze stichting. De Raad van Toezicht vervult een toezichthoudende rol. Dit is statutair vastgelegd.

Bestuur

Het bestuur wordt gevormd door:

Tot en met 1 augustus 2021	Functie	Nevenfuncties (onbetaald)
Lucy Hermsen (L.P.M.)	College van Bestuur	Bestuurslid Playing for Success Oost-Gelderland
		Bestuurslid VVE MFA Gaanderen
		Bestuurslid Beheerstichting Het Kleurrijk
		Bestuurslid Stichting Rietborgh Beheer
		Bestuurslid Samenwerkingsverband Doetinchem

Vanaf 1 augustus 2021	Functie	Nevenfuncties (onbetaald)
Bart van der Ent (A.H.)	College van Bestuur	Bestuurslid Playing for Success Oost-Gelderland
		Bestuurslid VVE MFA Gaanderen
		Bestuurslid Beheerstichting Het Kleurrijk
		Bestuurslid Stichting Rietborgh Beheer
		Bestuurslid Samenwerkingsverband Doetinchem

Het CvB vervult deze functies omdat PRO8 één van de deelnemers/partners is.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op basis van een toezichtkader, dat volgens een vast schema in de vergaderingen aan de orde komt. De Raad van Toezicht ziet er scherp op toe, dat toezicht en bestuur gescheiden blijven op basis van eigen verantwoordelijkheden.

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen voor hun werkzaamheden een jaarlijkse vergoeding.

Leden Raad van Toezicht:

Naam	Functie	Nevenfuncties
Floor Wissing-Kunst	Voorzitter tot 01-08-2021	<ul style="list-style-type: none">Eigenaar Calculex/Scheidingsexpert, bureau voor financiële planning en mediation. Tevens het uitvoeren van interim diensten op juridisch en financieel gebiedLid Algemeen bestuur Waterschap Rijn en IJssel, fractievoorzitter VVDLid Ir. Lelykring, commissie binnen de VVD-bestuurdersvereniging. Deze commissie ondersteunt VVD-waterschap bestuurders uit het hele land.
Reinier Gosselink-Wolbrink	Voorzitter vanaf 01-08-2021	<ul style="list-style-type: none">Senior Accountant Stolwijk Kelderman Accountants-FiscalistenLid (vice voorzitter) Raad van Toezicht Stichting Marga KlompéVoorzitter Stichting Kulturhus Vorden
Peter Berendhaus	Lid tot 01-03-2021	Directeur/eigenaar van De Berendhaus Groep
Iris Messing-Meuleman	Lid	Programmaliencoördinator Rijnbrink
Angela Middelveld	Lid tot 01-08-2021	Lid adviesraad Panora Lyceum
Marieke Saleminck-van der Burg	Lid	Manager Maatschappij gemeente Doetinchem
Sjoerd Boom	Lid (op voordracht GMR)	Meewerkend / zelfstandig adviseur in de bouw en toeleveringsindustrie.

Jaarverslag Raad van Toezicht (RvT)

Stichting Primair Onderwijs Achterhoek (PRO8) heeft toezicht en bestuur gescheiden middels het raad-van-toezicht-model. Wij, de Raad van Toezicht (RvT) van PRO8, zien erop toe dat het College van Bestuur (CvB) de stichting op adequate wijze bestuurt. Onze taken en bevoegdheden zijn beschreven in de statuten van de Stichting en in het reglement RvT. Voor de RvT is de code Goed Bestuur en het door ons opgestelde toezichtkader leidend voor de uitvoering van onze toezichthoudende taak.

Op de agenda van de RvT staan financiën, kwaliteit van onderwijs, werkgeverschap en identiteit. Naast onze reguliere vergaderingen hechten wij ook aan andere bijeenkomsten waarbij wij in contact komen met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR), aan scholenbezoeken en aan het evalueren van ons eigen functioneren. Wij hechten er veel waarde aan om ook onze klankbord- en adviesfunctie duidelijk neer te zetten. Dit alles in goede verhouding met het CvB. Door de uitbraak van het coronavirus hebben wij in dit jaar geen schoolbezoeken kunnen afleggen. Wel hebben we digitale schoolbezoeken gedaan. Met de GMR hebben wij in 2021 1 gezamenlijke bijeenkomst gehad.

Naast de onderwerpen die voorbijkomen in ons toezichtkader, houden we ons ook bezig met diverse uitdagingen waar we als stichting voor primair onderwijs in onze regio mee te maken krijgen. Zo hebben we het over het dreigend lerarentekort en de diversiteit van ons personeel, maar ook over de demografische ontwikkelingen in onze regio.

In het jaar 2021 hebben we extra aandacht gehad voor:

- Het selecteren van een nieuwe bestuurder. In overleg met de GMR, directeuren en ondersteuning, is er een profielschets gemaakt en is de wervingsprocedure gestart. De keuze voor de benoemde bestuurder was unaniem van alle leden van de benoemings- en de adviescommissie.
- Het afscheid van de voormalige bestuurder. Samen met velen die haar een warm hart toedragen hebben we teruggekeken op een voor haar intensieve periode in haar leven. Het afscheid in de DRU in Ulft, waar veel mensen waren, was warm.
- Aanpassingen aan het toezichtkader van de RvT in verband met de nieuwe code goed bestuur die eind 2020 is gepubliceerd. De verwachting is dat in 2022 de eerste stappen worden gezet. Hierbij worden we extern ondersteund.
- De integratie van Het Timpaan vanaf 1 januari 2021.
- De gevolgen van het coronavirus, de maatregelen voor de leerlingen en het personeel en de kwaliteit van onderwijs.
- 2021 was ook het jaar van afscheid van de voorzitter en 2 leden van de RvT. Wij begonnen het jaar met 7 en eindigden met 4 leden. De werving en de selectie van 3 nieuwe leden heeft inmiddels in het voorjaar van 2022 plaatsgevonden.
- De samenwerking met de GMR. Vanaf december is er maandelijks het driehoeksoverleg tussen de bestuurder en de voorzitters van de GMR en de RvT.

Gedurende 2021 hebben wij 6 vergaderingen met de bestuurder(s) van de RvT gehad. Als Rvt bespreken we een week voor de RvT vergaderingen de agenda samen voor. De RvT is zodanig samengesteld, dat de leden ten opzichte van elkaar, het CvB en andere mogelijke belanghebbenden, onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. Er is geen sprake van een verdeling van portefeuilles; ieder lid opereert met zijn eigen kennis, ervaring en achtergrond. Naast de eigenschappen die hierboven zijn vermeld, hebben we aandacht voor de cultuur binnen PRO8 en de integriteit van toezichthouders.

De RvT wil met dit verslag graag van de gelegenheid gebruik maken om de oud-bestuurder, de nieuwe bestuurder en alle personeelsleden te bedanken voor hun flexibiliteit en tomeloze inzet in het bijzondere jaar 2021. Wij zijn onder de indruk van hun professionaliteit, flexibiliteit en inzet.

Doetinchem, 15 april 2022

De Raad van Toezicht,

Reinier Gosselink-Wolbrink, voorzitter

Marieke Salemink-Van der Burg

Iris Messing-Meuleman

Sjoerd Boom

(Gemeenschappelijke) medezeggenschap

Elke school heeft een eigen medezeggenschapraad (MR). Vanuit elke school is een lid (ouder of personeel) in de GMR benoemd (zestien leden). Een lid van de GMR is vaak ook lid is van een MR.

Het College van Bestuur voert het overleg met de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, de schooldirecteuren voeren het overleg met de medezeggenschapsraden.

De reguliere vergaderingen van de GMR hebben grotendeels 'online' plaatsgevonden i.v.m. de "Corona-maatregelen". In 2021 is de GMR 5 keer bijeengeroepen voor een reguliere vergadering. Deze vergaderingen hebben plaatsgevonden op: 4 februari, 31 maart, 20 april, 7 oktober en 7 december.

De vergadering van 20 april was geagendeerd op het verzoek van het RvT i.v.m. het voorgenomen besluit om de heer Bart van der Ent aan te stellen als nieuwe bestuurder van PRO8. Van de reguliere vergaderingen zijn notulen opgesteld welke zijn op te vragen bij de secretaris. Op 16 maart heeft een themabijeenkomst plaatsgevonden samen met het College van Bestuur, de Raad van Toezicht en de GMR m.b.t. het volgende onderwerp: "Passend (inclusief) Onderwijs".

In de vergaderingen van de GMR zijn er positieve besluiten genomen op de volgende onderwerpen:

- personeelsbeleid in-, door- en uitstroom;
- professionaliseringsbeleid;
- meerjarenbegroting 2021-2025;
- het GMR jaarverslag 2020;
- bestuursformatieplan;
- de gedragscode verantwoord gebruik bedrijfsmiddelen;
- vaststelling jaarplanning vergaderdata 2021-2022;
- medezeggenschapsreglement en huishoudelijk reglement GMR PRO8.

Tevens heeft de GMR een positief advies gegeven op het voorgenomen besluit van de RvT om de heer Bart van der Ent te benoemen als bestuurder PRO8 per 01-08-2021.

Het [jaarverslag 2021](#) van de GMR staat op onze website.

1.2 Profiel

Missie en visie Stichting Primair Onderwijs Achterhoek

Het volledige document Focus op Visie 2016-2022 is in te zien via www.pro8.nu middels de volgende [link](#).

Waar iedereen leert!

Missie

Het bieden van goed primair onderwijs in de Achterhoek.

Visie

We geven uitvoering aan de opdracht van de overheid zoals beschreven in artikel 8 van de Wet op het Primair Onderwijs:

1. het onderwijs wordt zodanig ingericht dat de leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen. Het wordt afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen;
2. het onderwijs richt zich in elk geval op de emotionele en de verstandelijke ontwikkeling, en op het ontwikkelen van creativiteit, op het verwerven van noodzakelijke kennis en van sociale, culturele en lichamelijke vaardigheden;
3. het onderwijs:
 - a. gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving,
 - b. is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en
 - c. is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten;
4. ten aanzien van leerlingen die extra zorg behoeven, is het onderwijs gericht op individuele begeleiding die is afgestemd op de behoeften van de leerling”.

Dit betekent:

- we staan open voor elke leerling;
- iedereen ervaart de school als een veilige leeromgeving;
- leerlingen ontdekken en ontplooiën bij ons al hun mogelijkheden. Binnen dat kader bieden we leersituaties en leeromgevingen waardoor iedere leerling naar vermogen leert;
- iedereen levert zijn bijdrage en neemt verantwoordelijkheid daarvoor;
- we leggen verbanden tussen leerlingen, ouders, beroepskrachten en dorp/buurt;
- we bouwen, we ondersteunen, we geven vertrouwen, we zijn creatief. Kortom: we onderwijzen;
- we werken samen aan optimistisch en kindgericht onderwijs.

Goed onderwijs is voor ons geslaagd als alle leerlingen optimaal van ons aanbod en van elkaar profiteren. We zetten ons dagelijks in voor het volgende:

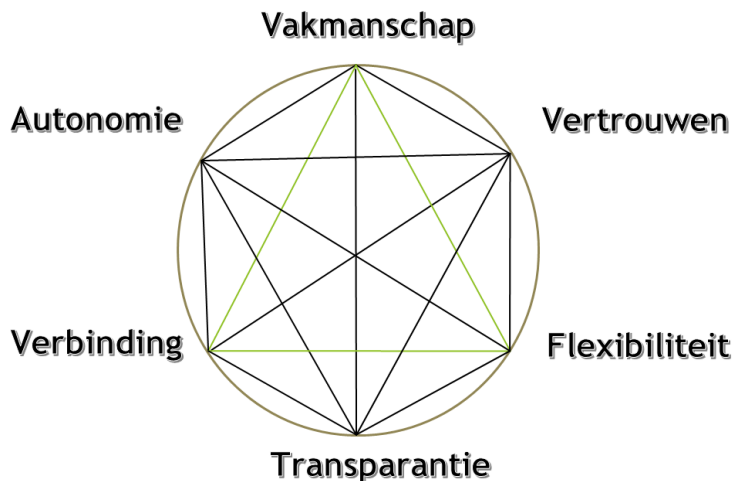
De leerling centraal	:	GELIJK, UNIEK EN OPEN – PERSOONSGERICHT
Onderwijs blijven ontwikkelen	:	BREDE VORMING – HARMONIE – ADAPTIEF
Samen werken	:	MET OUDERS – ONDERSTEUNING NABIJ – LERENDE CULTUUR

Kernwaarden

Al ons handelen is gebaseerd op een aantal waarden en normen. Zij sturen ons gedrag.

Onze medewerkers dragen de kernwaarden actief uit en spreken elkaar erop aan. De kernwaarden zijn herkenbaar binnen alle aspecten van ons onderwijs en de organisatie. We zien ze niet los van elkaar: zo kan "autonomie" niet zonder transparantie, vakmanschap, verbinding, vertrouwen etc.

Doelen zijn voor de toekomst, waarden voor nu. Doelen stel je vast, waarden draag je uit. Doelen kunnen veranderen, waarden zijn de rotsen waarop je kunt bouwen. Doelen zetten mensen aan het werk, waarden houden de inzet hoog. Waarden worden pas werkelijkheid als je ze uitdraagt in je handelen en hoe je wilt dat anderen handelen.

Pijlers en verdraaide organisatie

Binnen PRO8 werken we vanuit drie principes:

1. GUNG HO!

In een Gung Ho-organisatie hebben de normen en waarden uiteindelijk de leiding. "Gung Ho" is Chinees voor samenwerken. Samenwerken is de basis om meer te bereiken. Met meerdere personen ben je nou eenmaal slimmer dan alleen.

De drijfveer van de eekhoorn	:	IEDER LEVERT WAARDEVOL WERK.
De werkwijze van de bever	:	ZELF BEPALEN HOE JE HET DOEL WILT HALEN.
De gave van de gans	:	MOEDIG ELKAAR AAN!

2. Professionele organisatie

Bij het ontwikkelen van een professionele cultuur treffen we maatregelen, die leiden tot een situatie waarin de professionele cultuur uitgangspunt is. We sturen niet met regels en structuren, maar op gedrag van medewerkers gebaseerd op de missie en visie. Professionele ontmoetingen staan centraal. Het vakmanschap van professionals neemt toe binnen een professionele cultuur. We gaan uit van erkende ongelijkheid. Niet iedereen praat over alles mee. Kwaliteit doet er toe en beslissingen worden vanuit de kwaliteitsgedachte genomen worden. Veranderingsprocessen starten met kleine acties en initiatieven bijvoorbeeld "100% idee met een 10% aanpak" en het "vliegwielfconcept". Het wordt dan later beschreven in een document.

3. Human Dynamics

In onze omgang met elkaar houden we rekening met de principes van Human Dynamics.

Human Dynamics gaat over drie principes (dynamieken) die in elk mens aanwezig zijn:

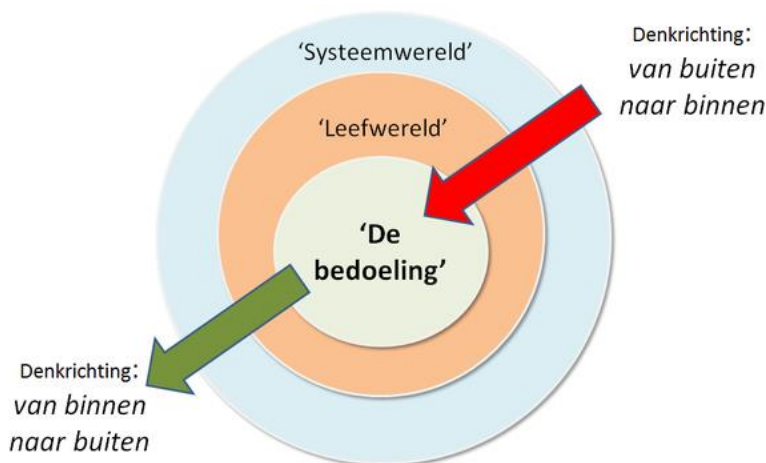
- het mentale (verstandelijke, denkende) principe;
- het emotionele (gevoelige en relationele) principe;
- het fysieke (praktische, handelende) principe.

De persoonlijkheidsprincipes ontstaan doordat het eerste principe een verbinding aangaat met één van de andere twee principes. Het is het samenspel tussen die twee dat er voor zorgt dat er een dynamisch systeem ontstaat. In onze interactie met elkaar houden we rekening met de dynamieken van elkaar.

Verdraaide organisatie

Centraal in ons denken staat het principe van de “verdraaide organisatie”: alles is in eerste instantie gericht op de doelstelling (de bedoeling). We denken “van binnen naar buiten” (zie groene pijl).

We realiseren ons dat we niet zonder procedures, protocollen en documenten kunnen, maar zij zullen niet het uitgangspunt zijn van ons handelen. Uitgangspunt is de focus op de bedoeling (doel) om vervolgens op basis daarvan ons handelen vast te leggen.

Speerpunten PRO8 2017-2022

In het document Focus op visie heeft PRO8 zijn strategische doelen voor de periode 2017-2022 beschreven. Onderstaand geven we beknopt de huidige stand van zaken weer.

Speerpunt 1: ontwikkelen van gedeelde pedagogische visie in al onze scholen.

De scholen van PRO8 realiseren een pedagogische visie die past bij de school, de leerlingen, de ouders en het team. Dat houdt in dat er verschillen zijn in de uitwerking van de algemene PRO8-visie. Artikel 8 van de Wet op het Primair onderwijs vormt op alle scholen de basis van ons onderwijs. Het is onmogelijk en onwenselijk alle leerlingen geheel eigen leerlijnen te laten doorlopen. Er is een gemeenschappelijk aanbod, waarbinnen individuele verschillen mogelijk zijn. Ook het samen leren binnen een (sub)groep is van grote waarde (coöperatief leren). Daarnaast biedt het rooster voldoende variatie in individueel en groepswork, in

werkvormen, in spanning en ontspanning, in zitten en bewegen. Alle scholen baseren hun handelen op de uitgangspunten van een sociaal-emotioneel programma (b.v. Kanjer, Vreedzame school), zorgen voor een veilige, schone en opgeruimde leef-, speel- en werkomgeving en hanteren duidelijke gedragsafspraken.

Huidige stand van zaken: uit de meest recente onderwijs gesprekken is gebleken dat 13 van de 15 scholen reeds een COTAN gecertificeerde methodiek hebben. De twee scholen zonder gecertificeerde methodiek hebben de opdracht ontvangen om voor het einde van de planperiode van dit strategisch doel een methode ingevoerd te hebben passend bij de school. In het eindgesprek in juni 2022 zal gecontroleerd worden of dit meegenomen is in de jaarplanning.

Speerpunt 2: versterken van het pedagogisch klimaat met meer verantwoordelijkheid en zeggenschap voor leerlingen.

De leerlingen worden actief betrokken bij het realiseren van het sociaal-emotionele programma. Elke school kent een leerlingenraad. De principes van Gung Ho! worden op alle niveaus binnen de school gepraktiseerd. Dat betekent dat alle kinderen ertoe doen, een zekere mate van autonomie hebben en elkaar positief bemoedigen. De rapportage (rapporten en kind/oudergesprekken) geven een gebalanceerd totaalbeeld van het kind, waarbij de specifieke talenten en persoonskenmerken de boventoon voeren.

Huidige stand van zaken: op alle scholen van PRO8 is er een ontwikkeling in gang gezet waarbij er een trend waarneembaar is van beheersing naar eigenaarschap. De mate waarin dit gebeurd is verschilt aanzienlijk per school. Wel zien we dat alle scholen stapjes hebben gezet om steeds meer vanuit de talenten van het kind te denken. De klassikale instructies zijn ingewisseld voor gedifferentieerde instructies om kinderen ook didactisch zichtbaar te maken. Talentontwikkeling begint ook bij het voeden van de leerbehoeftes. Leerlingraden zijn er op alle scholen te vinden.

Speerpunt 3: verbreden (naast de kernvakken ook aandacht voor expressie en nieuwe vakken als filosofie, kunst, techniek) en levensechter maken van het curriculum.

Het onderwijsaanbod is voor het primair onderwijs in de basis gelijk (kerndoelen). Toch is de invulling van het aanbod ook passend voor de specifieke kenmerken van de leerlingpopulatie (b.v. relatief hoog percentage taalzwakke kinderen). Wereldoriëntatie wordt zoveel mogelijk in samenhang aangeboden: natuuronderwijs, aardrijkskunde, geschiedenis, verkeer, burgerschap, techniek. Per school kunnen de accenten anders liggen, afhankelijk van de visie.

Huidige stand van zaken: de basis op orde; dat is de eerste doelstelling van iedere school. Middels de onderwijs gesprekken, waarbij de IB-er, de directeur, de beleidsmedewerker Onderwijs en kwaliteit en de bestuurder met elkaar in gesprek gaan over het proces achter de cijfers zien we dat op de meeste scholen de basis op orde is en scholen scoren conform de eigen schoolambitie. Op de scholen waar het nog knelt zoomen we in en kijken we welke interventies er nodig zijn in de driepoot: leerstofaanbod, leertijd en leerkrachtvaardigheden. Naast de basis op orde is ook de brede vorming van leerlingen een aandachtspunt. Op dit moment wordt er met name projectmatig ingezet op de brede vorming. Een aantal scholen werkt reeds met geïntegreerde WO-methodieken. Dit is en blijft echter een schoolkeuze.

Speerpunt 4: ICT is een middel om goede onderwijsresultaten te behalen (elektronische leeromgeving) en kinderen veilig en bewust te leren omgaan met social media, marketingtechnieken en ontwikkelingen binnen de digitale wereld (het vinden, verwerken en creëren van digitale informatie en het kunnen toepassen van technologie om antwoorden op vragen te krijgen).

ICT is een goed hulpmiddel bij het leren, maar vervangt niet het hele scala aan manieren van leren, van ervaringen opdoen. Onze scholen dragen zorg voor een goede balans bij de inzet van digitale middelen en maken kinderen bewust van de voordelen en gevaren van de digitale wereld.

Huidige stand van zaken: binnen PRO8 is er veel aandacht voor ICT. Hierbij is het technische gedeelte ondergebracht bij twee technische ICT-medewerkers waardoor het onderwijs zich kan richten op de inhoudelijke kant van ICT. De leerkring ICT neemt hierbij het voortouw op zowel beleidsmatig- als op praktisch niveau. Eén van de uitwerking is bijvoorbeeld dat 9 ICT coördinatoren de opleiding Digitale Geletterdheid Expert volgen bij De Rolf groep. Tevens zijn de VICiT'ers actief op praktisch niveau en hebben een aanbod ontwikkeld waarmee ze naar de scholen gaan. De scholen kunnen op basis hiervan keuzes maken voor hun structurele aanbod.

Speerpunt 5: door inhoudelijke onderwijsvernieuwing een adaptief, rijk en flexibel, onderwijsleerproces ontwikkelen dat geen uitval veroorzaakt.

- Hoe omgaan met (de druk op) opbrengsten in het kader van passend onderwijs.
- Preventief werken.
- Werken met doelen, ontwikkeling van een kind volgen.
- Ontwikkelen van een eigen leerlijn en aanbod voor de leerlingen die doelen van eind groep 6 niet halen.
- Waardeer verschillen tussen kinderen. Zet kinderen in hun kracht.
- Aanbod voor meer begaafdheid op schoolniveau.

Passend onderwijs is eigenlijk niet meer een passende term aangezien we steeds meer toewerken naar inclusief onderwijs. Op alle scholen wordt er gewerkt met het EDI-model. Een model om effectieve directe instructie te geven op bandbreedte niveaus. Hierbij signaleerden we een tendens dat op een aantal scholen het algemene niveau van de instructie nog te laag was vanuit de gedachte 'iedereen moet mee'.

Juist het gedifferentieerde onderwijs biedt de mogelijkheid om op een hoger niveau instructie te geven waardoor je het algemene niveau omhoog kan trekken. We proberen hierbij leerlingen tot aan groep 6 niet in een individuele leerlijn te plaatsen, incidenteel kan hiervan worden afgeweken.

Onderwijs aan hoogbegaafde kinderen heeft een plek gevonden in de PRO8 scholen; door verrijken, incidenteel versnellen, de kleine MICADO groep op schoolniveau en de grote MICADO groep op bovenscholings niveau is dit geborgd.

Speerpunt 6: ouderbetrokkenheid 3.0.

Elke school heeft in zijn beleid de wijze waarop de ouderbetrokkenheid vorm krijgt beschreven. Het is een onderwerp van gesprek met de diverse geledingen. Met als doel: het versterken van de betrokkenheid van ouders.

Huidige stand van zaken: door de coronapandemie is dit punt minder ver doorontwikkeld. Het contact met de ouders is de afgelopen twee jaar hierdoor volledig veranderd. Van een partner in de school is de rol veranderd in een fullpartner vanuit huis. Door online onderwijs hebben veel ouders zicht gekregen op het onderwijsaanbod in de realiteit. Een gedwongen maar mooie ontwikkeling. Nu de scholen hun deuren ook voor ouders weer open hebben gezet is het de vraag hoe we ouderbetrokkenheid verder vorm gaan geven.

Speerpunt 7: ondersteuning / support naar de scholen toebrengen door intern expertise te ontwikkelen (zowel op school- als stichtingsniveau) en samenwerking aan te gaan.

We gaan uit van “de bedoeling”: we regelen zaken op een efficiënte en effectieve wijze. Formulieren en protocollen dienen ter ondersteuning en verantwoording. We bewaken onze grenzen: hoever kunnen we gaan in onze zorgverlening? Dat geldt ook voor de ondersteuning: hoeveel ondersteuning kan een school / een leerkracht aan? Wet- en regelgeving is een gegeven, waar we geen directe invloed op hebben, maar die we zo matig mogelijk toepassen, zonder onwettig te handelen.

Huidige stand van zaken: de wet is het uitgangspunt en hier handelen we naar. Dat is en blijft zo. PRO8 is een efficiënte organisatie waar de vrijheid van handelen binnen het gestelde kader en met verantwoording zorgt voor een grote eigen verantwoordelijkheid.

Speerpunt 8: de uitgangspunten van de professionele cultuur (Van Emst), GUNG HO en Human Dynamics zijn leidend voor al het handelen in de organisatie.

Leren met, door en van elkaar is mede gebaseerd op een goed professionaliseringsbeleid. Fouten maken mag. We rekenen elkaar niet af op wat we niet kunnen, maar helpen elkaar om ons te ontwikkelen. Iedere werknemer vertrouwt op zijn eigen bekwaamheid. Leerkringen, teamwerkvergaderingen, collegiale consultatie en open space zijn manieren om kennis en ervaringen te delen en samen op te denken.

Huidige stand van zaken: binnen PRO8 is er met KlasMastr een goed professionaliseringsplatform gekomen waardoor persoonlijke ontwikkeling d.m.v. professionaliseringsactiviteiten hand in hand gaan. Momenteel zijn we met KlasMastr in overleg om te kijken of we het brede aanbod kunnen versmallen en kunnen hangen aan de doelstellingen van de leerkringen. De professional krijgt de ruimte tot zelfontwikkeling. Een professionele cultuur waarin we bespreken, afspreken en aanspreken is zich aan het ontwikkelen maar heeft nog de nodige aandacht op alle niveaus.

Speerpunt 9: we voeren een beleid dat gericht is op het voortdurend faciliteren en ontwikkelen van onderwijskundig leiderschap in de scholen.

We helpen elkaar ons onderwijskundig leiderschap te ontwikkelen. Onze “leiders” zijn onderwijskundig leiders gericht op het realiseren van goed onderwijs.

Kenmerken van onderwijskundig leiderschap:

- in staat zijn om de visie uit te dragen en te vertalen naar dagelijkse taal en handelen; van waarden naar gedrag (vakmanschap en professionaliteit);
- de medewerkers uitdagen om voortdurend op leerling en zijn ontwikkeling gericht te zijn (vakmanschap);
- de medewerkers uitdagen en faciliteren om steeds te blijven leren (van elkaar) over kinderen, pedagogiek en didactiek (vakmanschap);
- gericht zijn op het verbreden, verdiepen en levensechter maken van het leerstofaanbod en de school inhoudelijk kunnen leiden in die ontwikkeling (vakmanschap);
- open, benaderbaar en authentiek zijn in hun contact met ouders en leerlingen (transparant);
- op de maatschappelijke functie gericht zijn en deze in goede samenwerking met de maatschappelijke omgeving kunnen vormgeven (ketenpartners) (verbinding);
- zelf cultuurdragers zijn in een lerende, professionele leergemeenschap en verantwoordelijkheden daar leggen waar het werk gedaan moet worden (autonomie);

- scherp de inhoudelijke samenhang bewaken tussen de visie, het leerstofaanbod, de omgeving, de praktijken en de cultuur van de school (verbinding). Een onderwijskundig leider zet de kaders uit, waarbinnen medewerkers kunnen bewegen (Gung Ho – bever).

Huidige stand van zaken: door de coronapandemie werd de onderwijskundig leider gedwongen om crisismanagement voorop te stellen. Het organiseren en faciliteren van onderwijs vanuit een andere gedachte stond hierbij voorop. Daarbij werd er veel gevraagd op het gebied van personeelszorg. Nu we uit de pandemie geraken en de kruitdampen opdrogen zien we dat veel leiders hier erg goed in zijn geslaagd.

Vanuit PRO8 hebben we in genoemde periode ook een crisisteam ingericht die op hoofdlijnen aangegeven heeft hoe we als PRO8 door deze periode heen konden komen.

Nu is de uitdaging om weer te komen van organisatie naar inhoud; om te kijken hoe we op individuele achterstanden in kunnen zoomen en hoe we de NPO-middelen eindelijk in kunnen gaan zetten waarvoor deze bedoeld zijn. De onderwijskundige leider dient langzamerhand weer op te staan.

Speerpunt 10: de financiële huishouding van PRO8 is gezond en staat ten dienste van het realiseren van goed onderwijs.

- Het uitvoeren van een consistent financieel beleid > beschreven in de beleidsnotitie “Financiële kaders PRO8”.
- Het beschrijven van het omgaan met risico’s en benodigde reserves > beschreven in het “Risicoprofiel PRO8”.
- Het financieel in control blijven door monitoring op basis van een meerjarenbegroting en risicomanagement.

Huidige stand van zaken: PRO8 is een financieel gezonde organisatie met een bovenmatig eigen vermogen. De genoemde stukken in onze doelstellingen zijn volledig gerealiseerd.

Op basis van het bovenmatig eigen vermogen wordt er met een bestuurlijke minbegroting gewerkt en wordt er geïnvesteerd in gebouwen en ICT. Tevens is het bedrag ad € 890.000,--, gemoeid met de vereenvoudigde bekostiging, niet doorberekend aan de scholen waardoor het personeelsbestand hier niet onder te lijden heeft gehad en er geen taakstellingen uitgeschreven zijn.

Speerpunt 11: personeelsinzet baseren op strategische personeelsplanning (SPP). Het personeelsbeleid van PRO8 kenmerkt zich door een goede balans tussen zakelijk en zorgzaam.

Huidige stand van zaken: ons personeelsbeleid omvat meerdere parels. Er is zorg voor het welzijn van de medewerkers en het welbevinden en betrokkenheid op individueel niveau wordt in kaart gebracht middels een jaarlijkse vlootshouw.

Op schoolniveau worden er RI&E's afgenomen en de uitkomsten van beiden analyses vertalen zich in actieplannen op diverse niveaus.

Middels KlasMastr is er een professionaliseringsplatform voor iedere medewerker en bij uitval zijn er zorgvuldige trajecten uitgerold waar een medewerker gebruik van kan maken. Dit alles is ook opgenomen in het ontwikkelde veiligheidsbeleid van PRO8.

Speerpunt 12: het opzetten van een meerjarenplanning; koppelen van de inrichting van de scholen aan de visie / identiteit.

Het beheer binnen de organisatie (o.a. huisvesting) is gericht op een prettige en veilige leer- en werkomgeving, bij voorkeur op duurzame basis.

Huidige stand van zaken: het MJOP is geactualiseerd en heeft geleid tot een hogere dotatie om te zorgen dat we aan al onze ambities kunnen voldoen.

De 12 speerpunten hebben een kader gegeven tot ontwikkeling. Scholen hebben hier, ondanks de zware periode die achter ons ligt, vorm aan gegeven. Wellicht niet geheel zoals we het destijds voor ogen hadden en desondanks mogen we tevreden zijn met de opbrengsten. Er zal een nieuwe herijking plaats vinden voorafgaand aan het nieuw op te stellen strategisch beleidsplan. Deze herijking zal bestaan uit een evaluatie in een DT op basis van de genoemde speerpunten. Hier zal dan SMART geformuleerd worden welke doelstellingen gerealiseerd zijn en welke doelstellingen nog aandacht behoeven. Waar staan we en waar willen en gaan we naar toe wordt dan de hoofdvraag. Input over de toekomstige koers zal daarbij ook opgehaald worden bij leerlingen, ouders en personeel.

Toegankelijkheid & toelating

Ouders die zich oriënteren op de keuze van een basisschool zijn van harte welkom. Er zijn verschillende manieren om informatie te verzamelen. Ouders kunnen de website(s) bekijken en natuurlijk staat ook de deur van de school open. Meer informatie over de visie en werkwijze is ook na te lezen in de schoolgids. Zodra het kind is aangemeld bespreekt school met ouders of hun zoon/dochter eventueel specifieke begeleiding nodig heeft en in welke mate. Om dit op een zorgvuldige wijze in kaart te brengen hebben wij hiervoor beleid ontwikkeld. Dit is terug te vinden in de notitie 'Aannamebeleid' en op onze website. Doel hiervan is om samen met ouder(s) in beeld te brengen wat het kind nodig heeft en welke onderwijssetting daar het best bij aansluit. Wij streven ernaar om dit zo thuisnabij mogelijk op onze scholen te organiseren. Soms is daarbij hulp van buitenaf wenselijk of nodig. Als de ondersteuning intensief en specialistisch is, onderzoeken we samen of een meer gespecialiseerde vorm van onderwijs beter passend is.

1.3 Dialoog

Belanghebbenden

Stichting Primair Onderwijs Achterhoek is een onderwijsstichting. Dat betekent dat zij in eerste instantie veel contacten heeft met leerlingen en hun ouders. Iedere school geeft hier op eigen wijze inhoud aan. De directies en de leerkrachten spelen hierin een cruciale rol.

Om de eigen verantwoordelijkheid van onze leerlingen te vergroten, voeren zij o.a. kindgesprekken. Ook zien we een toename van leerlingraden.

Contact met de ouders is van groot belang in de ontwikkeling van de leerlingen. Een van de speerpunten is Ouderbetrokkenheid 3.0. Scholen geven zelf invulling aan dit speerpunt.

Daarnaast bieden ouderraad, medezeggenschapsraad en ouderpanel (op een aantal scholen) de gelegenheid om in gezamenlijkheid te spreken over het onderwijs op de desbetreffende school.

Binnen onze stichting zijn diverse leerkringen actief:

Leerkring	Omschrijving van de samenwerking of dialoog
Directieteam	De directeuren van de scholen vormen het directieteam. Jaarlijks komen zij tien keer bijeen. Het directieteam heeft een adviserende rol en werkt beleidsvoorbereidend. Daarnaast is het voor de directeuren het platform voor intervisie en professionalisering. Vanuit het directieteam zijn werkgroepen geformeerd, o.a. kwaliteitszorg, ICT, Personeel & Organisatie, Opleiden in de school en onderwijs aan hoogbegaafde kinderen.
IB-cluster	De intern begeleiders (IB-ers) komen zes keer per jaar bijeen om vanuit intervisievorm kennis met elkaar te delen op bijv. thema's rond leerlingenzorg, ondersteuningsroute als ook rolneming op schoolniveau. Tevens worden in werkgroepen nieuwe initiatieven uitgewerkt. De voorzitter van het IB-cluster bereidt samen met een directeur en de beleidsmedewerker passend onderwijs de vergaderingen voor op basis van input vanuit het cluster, beleidsontwikkelingen en actuele ontwikkelingen.
Leerkringen voor gedragspecialisten, het jonge kind, bouwcoördinatoren, Opleiden in de school, Rekenen, Taal/lezen, ICT-coördinatoren, en specialisten hoogbegaafdheid.	De leerkringen maken jaarlijks een planning van activiteiten en ontwikkelpunten. Op deze wijze leren zij van en met elkaar. Tevens is er een professionaliseringsplatform ingericht (KlasMastr) waarbinnen zowel de leerkringen als de individuele personeelsleden hun persoonlijke en gezamenlijke professionalisering vorm kunnen geven. Doelstelling voor schooljaar 2022-2023 om dit platform verder in te richten zodat de speerpunten uit deze netwerken en leerkringen meer aansluiten bij learning on and off the job.

Overige samenwerkingspartners

Externe organisaties	Omschrijving van de samenwerking of dialoog
 <p>Samenwerkingsverband Doetinchem</p>	<p>In het kader van de invoering van passend onderwijs is in augustus 2014 het Samenwerkingsverband Doetinchem opgericht.</p> <p>In het ondersteuningsplan van het Samenwerkingsverband staan de belangrijkste uitgangspunten geformuleerd. Het ondersteuningsprofiel van de stichting is mede uitgangspunt voor de beleidsontwikkeling van passend onderwijs binnen PRO8. Het Samenwerkingsverband geeft organisaties in hoge mate eigen autonomie in het vormgeven van passend onderwijs. Met de middelen van het Samenwerkingsverband worden de besturen binnen de kaders van het Samenwerkingsverband in staat gesteld de doelstellingen</p>

Externe organisaties	Omschrijving van de samenwerking of dialoog
	<p>van het Samenwerkingsverband in overeenstemming met de visie van in dit geval PRO8 te verwezenlijken.</p> <p>Jaarlijks wordt in de bestuursgesprekken verantwoording afgelegd over de realisering van de doelen van het SWV binnen PRO8.</p> <p>Het College van Bestuur heeft zitting in het bestuur van het Samenwerkingsverband (stichting). Een personeelslid heeft zitting in de ondersteuningsplanraad van het Samenwerkingsverband. Een directeur heeft zitting in het POVO-overleg.</p>
 <p>Personeelscluster Oost Nederland (PON)</p>	<p>Personeelscluster Oost Nederland is een vereniging van besturen die in Oost Nederland de handen ineen hebben geslagen m.b.t. personeelsvraagstukken. Belangrijkste items zijn de vervanging in geval van ziekte, gezamenlijk optrekken in dossiers zoals krimp, eigen risicodragerschap, loopbaanvraagstukken, cao en lerarentekort.</p> <p>De door het PON gecontracteerde bedrijfsartsen zijn gericht op het zo adequaat mogelijk omgaan met de effecten van het ziekteverzuim bij de personeelsleden. De vervangingspool van het PON zorgt grotendeels voor de vervanging van zieke leerkrachten en het vervangen in verband met CAO-verlof. Daarnaast initieert het PON ook de mogelijkheden voor activiteiten op het gebied van personeelsbeleid. Het College van Bestuur participeert actief in de Algemene Ledenvergadering en de Regiegroep.</p> <p>Naast het PON participeert PRO8 in het samenwerkingsverband Regionale Aanpak Lerarentekort. Binnen dit verband worden initiatieven met een kleine 50-tal besturen in de regio Gelderland vormgegeven om onderzoeksvragen “Anders organiseren van het onderwijs en beter inspelen op vraag en aanbod” uit te werken. Samenwerking, kennisdeling en tools ontwikkelen staat centraal.</p>
 <p>CABO</p>	<p>PRO8 heeft voor zowel de personeelsadministratie als de financiële administratie een contract afgesloten met CABO Doetinchem.</p> <p>Een nauwkeurige en adequate administratie is van groot belang om de eisen, zoals gesteld aan de stichting, te bewerkstelligen.</p>
<p>Netwerken</p>	<p>PRO8 participeert in diverse gemeentelijke en regionale netwerken, zoals het Lokaal Educatief Overleggen LEA van de gemeenten Bronckhorst, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek, gemeentelijke overleggen huisvesting, overleggen met het samenwerkingsverband en met Hogeschool Iselinge, regionale arbeidsmarkt platform en overige samenwerkingspartijen andere stichtingen / scholen voor primair onderwijs.</p>

Externe organisaties	Omschrijving van de samenwerking of dialoog
 <p>Playing for Success</p>	<p>In samenwerking met de voetbalorganisatie De Graafschap is in 2012 het project “Playing for Success” gestart. Playing for Success is een naschools programma voor kinderen van groep 6 t/m 8 die vanwege sociaal-emotionele oorzaken op school minder goed functioneren. Door gebruik te maken van de WOW factor, het stadion, de omgeving, de spelers, werken kinderen op een niet-schoolse manier aan het versterken van hun sociaal-emotionele ontwikkeling en hun schoolprestaties.</p> <p>Het project brengt de kinderen op een uitdagende en inspirerende plek buiten de school: Stadion De Vijverberg, het voetbalstadion van De Graafschap. Daar werken ze samen met andere leerlingen aan diverse opdrachten. In 2021 hebben 30 leerlingen van PRO8 deelgenomen. PRO8 betaalt de deelname uit de middelen Passend Onderwijs en uit de gemeentelijke NPO-bijdragen.</p>
<p>Techniekonderwijs Doetinchem en Ulft</p> 	<p>In het kader van techniekonderwijs nemen kinderen van de groepen 6, 7 en 8 deel aan de lessen, die in de technieklokalen in Doetinchem en Oude IJsselstreek aangeboden worden. Eén directeur heeft zitting in het bestuur van de technieklokalen en volgen de ontwikkelingen voor de scholen.</p>

Externe organisaties	Omschrijving van de samenwerking of dialoog
 <p><i>PRO8 ondersteunt het onderwijs in Gambia</i></p> <p>Stichting Buganala www.buganala.nu</p>	<p>In 2008 heeft PRO8 zich bereid verklaard gedurende een periode van tien jaren ondersteuning te verlenen aan een vijftal scholen in Gambia. Deze ondersteuning geschiedt in de vorm van het bouwen/renoveren van lokalen en toiletvoorzieningen, bekostigen van leerling-meubels, bijdragen aan salariskosten van een bibliothecaresse, aanschaffen van leermiddelen en coaching/opleiden van leraren.</p> <p>In 2015 zijn de activiteiten van het Gambia-project losgemaakt van PRO8 door het oprichten van een stichting: Buganala. Namens PRO8 heeft Remko Brinkhuis zitting in het bestuur.</p> <p>De PRO8 scholen dragen zorg voor de financiële ondersteuning middels acties, markten en dergelijke. Daarnaast dragen sponsors bij in de vorm van geld of goederen. Doel van het project is de leerlingen van PRO8 bewust te maken van verschillen op de wereld en hen de mogelijkheid geven om op een directe wijze hier iets aan te doen. In 2017 is besloten nog 8 jaar door te gaan met de ondersteuning vanuit PRO8 aan Stichting Buganala. Elke school verzorgt minimaal één actie in deze periode, zodat alle leerlingen van PRO8 in hun schoolloopbaan éénmaal in aanraking komen met dit project.</p> <p>In 2021 hebben er geen scholenacties plaatsgevonden i.v.m. het Covid-19.</p>

Klachtenbehandeling

Er is een jaarlijks overleg met de extern vertrouwenspersoon en tweejaarlijks vindt er een (scholings-) bijeenkomst met de intern vertrouwenspersonen van de scholen plaats. Begin schooljaar 2022-2023 zal het deze scholing weer plaatsvinden. In 2020 is de klachtenregeling opnieuw vastgesteld. Deze is gebaseerd op het modelreglement van de GCBO (Geschillencommissies Bijzonder Onderwijs) waar PRO8 bij is aangesloten. In de jaarlijkse verslaggeving van de afhandeling van de klachten bleek er 2021 drie keer een beroep is gedaan op de extern vertrouwenspersoon, Ellen te Winkel (IJsselgroep).

Een van de meldingen hoorde niet tot de eigenlijke taken van de vertrouwenspersoon. Het betrof een geschil tussen een buurtbewoner en de school. De vertrouwenspersoon heeft de klager aangehoord en er is, in overleg met de klager, contact opgenomen met PRO8. Vervolgens is PRO8 op de hoogte gesteld van de inhoud van het gesprek welke gevoerd is met de klager. PRO8 heeft daarna de casus overgenomen.

De andere twee meldingen gingen over bejegening.

De eerste melding betrof het een klacht van een ouder over een onheuse bejegening in communicatie van een schooldirecteur. Deze melding is omgezet in een klacht. Deze klacht is door de bestuurder van PRO8 opgepakt en afgehandeld.

De andere melding betrof een onheuse bejegening in communicatie van een leerkracht naar een ouder. Deze is door de vertrouwenspersoon in vertrouwelijkheid aangehoord en dit heeft geleid tot het uitbrengen van een advies van de vertrouwenspersoon naar de klager.

De [klachtenregeling](#) van PRO8 staat op onze website.

2. VERANTWOORDING BELEID

Dit hoofdstuk bevat de verantwoording over het beleid van het bestuur. Het is opgedeeld in vier paragrafen over de verschillende beleidsterreinen:

1. Onderwijs & Kwaliteit;
2. Personeel & Organisatie;
3. Huisvesting & Facilitaire zaken;
4. Financieel beleid.

Het hart van deze paragrafen wordt gevormd door de verantwoording over de gestelde doelen, de behaalde resultaten en de mogelijke vervolgstappen.

De laatste paragraaf van dit hoofdstuk gaat in op de risico's en risicobeheersing.

2.1 Onderwijs & Kwaliteit

Ons kwaliteitskader staat beschreven in de notitie 'Beleid op Kwaliteit'. Kwaliteitszorg omschrijven we als: ***“het totaal van activiteiten, procedures en instrumenten, die bedoeld zijn om op een permanente, systematische en cyclische wijze de kwaliteit van de stichting/ de school te bepalen, te verbeteren, te bewaken en te beheersen”.***

Dit komt neer op het beantwoorden van de volgende vragen:

- Doen wij de goede dingen?
- Doen we de dingen goed?
- Hoe weten wij dat?
- Vinden anderen dat ook?
- Wat doen wij met die kennis en informatie?

Uitgangspunt zijn de volgende vier vragen:

- Definiëren: welke kwaliteit streven we na? Welke doelen en ambities hebben we?
- Checken: welke instrumenten en methoden gebruiken we om te checken of de kwaliteit bereikt is?
- Ontwikkelen: welke manieren passen we toe om de kwaliteit te verbeteren of te ontwikkelen?
- Verantwoorden: op welke manier verantwoorden we ons tegenover belanghebbenden over de bereikte kwaliteit?

Welke kwaliteit streven we na?

Voor de scholen van PRO8 geldt dat zij alle de basiskwaliteit zoals beschreven in het fungerende toezichtkader van de inspectie (juli 2018) als ondergrens hebben.

Concreet betekent het dat:

- kinderen zich veilig voelen;
- kinderen voldoende leren;
- leraren goed lesgeven;
- leraren zicht hebben op de ontwikkeling van de kinderen.

Daarnaast hebben alle scholen eigen ambities geformuleerd, die de basiskwaliteit overstijgen. Een hogere ambitie is niet alleen goed voor onze leerlingen, maar het is ook goed voor het aanzien van het vak en daarmee voor ons personeel.

Op welke manier heeft het bestuur zicht op onderwijskwaliteit?

Het bestuur gebruikt diverse managementinformatiesystemen om de (onderwijs) kwaliteit te monitoren en minimaal twee keer per jaar wordt de onderwijskwaliteit besproken tijdens een schoolbezoek. De directeur maakt op basis van de schoolontwikkeling en opbrengsten een jaarverslag.

Daarnaast zijn er diverse audits op schoolniveau.

Op welke manier werkt het bestuur aan onderwijskwaliteit?

Het bestuur bespreekt de kwaliteit tijdens de schoolbezoeken op basis van de informatie uit de management-instrumenten. Scholen die niet in staat zijn om te voldoen aan de onderwijskwaliteit zoals je die mag verwachten op basis van de leerlingpopulatie worden ondersteund. Gezamenlijk gaan we op zoek naar de beste interventies. Het bestuur ondersteunt indien noodzakelijk financieel de ingezette interventies.

Hoe verantwoordt het bestuur zich over de onderwijskwaliteit?

Het bestuur verantwoordt zich bij de Raad van Toezicht conform het toezichtkader over zowel de opbrengsten, de inspectiebezoeken, interne audits en het kwaliteitsbeleid.

Ontwikkelingen

Onderwijsresultatenmodel

Alle directeuren en intern begeleiders hebben professionalisering genoten in het werken met dit model en de vertaling naar de eigen school en onderwijspraktijk. Vervolgens hebben zij de eigen teams in deze ontwikkelingen meegenomen, zijn teams hierin geschoold. Het werken volgens dit model maakt onderdeel uit van de opbrengstenvergaderingen op de scholen.

Inrichten van een bestuurlijke monitoring op de onderwijsresultaten.

Alle scholen gebruiken ParnasSys en Ultimview. Dit laatste wordt ook bovenschools gebruikt. In 2021 is duidelijk geworden dat de wijze waarop scholen de resultaten inzichtelijk maken zeer divers blijft. Dit maakt de bestuurlijke monitoring bewerkelijk en complex. Er heeft een eerste oriëntatie plaatsgevonden op Mijn Schoolplan. Besluitvorming over het instrument voor de monitoring vindt plaats begin 2022.

Iedere school stelt in overleg met de bestuurder op basis van de eigen resultaten/analyse, de schoolweging en referentieniveaus ambities op.

Onderwijsresultaten

De eindopbrengsten van de scholen binnen PRO8 moeten *minimaal* uitkomen op of boven de inspectie-ondergrens en bij voorkeur ook op of boven het landelijk gemiddelde van de schoolvergelijkingsgroep. Zoals hierboven vermeld stellen scholen in overleg met de bestuurder eigen ambities op. Hiermee doen we ervaring op zodat de eigen ambities in de toekomst (mede) leidend zijn.

Uit de eindtoets van het schooljaar 2020-2021 komt het volgende beeld naar voren:

- alle scholen scoren op of boven de signaleringswaarde van de inspectie wat betreft het percentage leerlingen dat het **fundamentele niveau (1F)** behaalt;
- alle scholen scoren boven de signaleringswaarde van de inspectie wat betreft het percentage leerlingen dat het **streefniveau (1S/2F)** behaalt;
- 7 scholen scoren boven het gemiddelde van scholen met eenzelfde schoolweging (Dichterbij, De Leer, St. Jozef, Mariabasisschool, Roncalli, Het Timpaan en De Boomgaard) en 8 scholen onder dit gemiddelde (Gaanderwijs, Het Rondeel, De Pas, Octa, De Pannevogel, Bernardusschool, Pastoor Galamaschool en Dynamiek).

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht, scoren alle scholen zowel wat betreft 1F als 1S/2F op of boven de signaleringswaarde van de inspectie. De resultaten zijn met alle scholen besproken en op basis van de analyses zijn plannen opgesteld voor het nieuwe schooljaar. Waarbij de ambitie is om in principe rond het landelijk gemiddelde van de schoolwegingsgroep en/of de vastgestelde schoolambitie te scoren.

Inspectie

In verband met de coronacrisis telt de Inspectie van het Onderwijs de resultaten van de eindtoets in dit schooljaar niet mee in de beoordeling van de scholen.

Er zijn in 2021 twee thema-onderzoeken geweest, op de Pastoor Galamaschool (monitor leskwaliteit) en Het Timpaan (Gevolgen van de coronacrisis in het basisonderwijs). Met de monitoring wordt op stelselniveau gekeken wat kenmerken van een effectieve les zijn of gevolgen van corona. Het gaat niet om een beoordeling van individuele scholen.

Kwaliteitszorg: visitatie en interne audit

In 2021 heeft geen bestuurlijke visitatie plaatsgevonden.

Ook de geplande Dalton visitatie op De Leer in Hengelo kon vanwege corona niet doorgaan. Deze is verplaatst naar april 2022.

Passend onderwijs

Met de invoering van passend onderwijs per 1 augustus 2014 kiest PRO8 voor de insteek dat 'passend onderwijs GOED onderwijs is'. Dit betekent dat de middelen voor passend onderwijs worden ingezet ter versterking van de basisondersteuning zoals beschreven in het ondersteuningsplan van het Samenwerkingsverband Doetinchem.

Hierbij staat het versterken van het handelen en het toerusten van de medewerkers die met onze leerlingen werken centraal. Zij zijn de belangrijkste factor. Scholen beschrijven hun ondersteuningsmogelijkheden in het schoolondersteuningsprofiel. In het schoolplan is uitgewerkt op welke wijze zij inzetten op het versterken van de basisondersteuning. Deze documenten zijn terug te vinden op de websites.

In 2021 is verder uitwerking gegeven aan onderstaande doelen. Tijdens de **studiedag op 28 oktober 2021** zijn deze samen met de directeuren en IB-ers geëvalueerd.

Aanbod: alle scholen zijn in staat om:

- passend onderwijs te realiseren;
- te differentiëren in het onderwijsaanbod;
- ondersteuning op maat te bieden aan zoveel mogelijk kinderen.

Ondersteuningsroute:

- alle scholen signaleren aantoonbaar vroegtijdig specifieke onderwijsbehoeften van kinderen;
- alle scholen passen de ondersteuningsroute toe;
- scholen onderzoeken proactief de opties van een bao-bao overstap bij dreigende handelingsverlegenheid;
- binnen het ondersteuningsteam werken scholen samen met gemeente, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulp.

Interventies:

- de scholen beschikken over een (bovenschools) passend, flexibel aanbod en alternatieve interventies voor (groepen) kinderen waarvan de school aangeeft nog handelingsverlegen te zijn en vergroot daarmee het handelingsrepertoire;
- alle scholen maken preventief en aantoonbaar gebruik van het aanbod van beschikbare interventies van PRO8;
- binnen PRO8 en het SWV leren we van elkaar om ons handelingsrepertoire te vergroten en meer maatwerk te kunnen bieden.

Doelen en verantwoording:

- (de scholen van) PRO8 verantwoorden/-t zich a.d.h.v. doelen transparant over de inzet van ondersteuningsmiddelen en de resultaten/effecten die daarmee zijn bereikt;
- de procedures op de scholen en binnen PRO8 zijn op orde en vastgelegd (waaronder ook de ondersteuningsroute).

Op basis van de uitkomsten van deze studiedag gaan we verder aan de slag met de onderstaande vier actiepunten:

1. Leren van en met elkaar

Gelijkgestemde scholen worden geclusterd en gaan thema's rondom passend onderwijs inhoudelijk verder uitdiepen en bespreken. In het schooljaar 2022-2023 wordt hier twee keer een bijeenkomst voor georganiseerd.

2. Ondersteuningsroute

Directeuren en intern begeleiders informeren de leerkrachten over de ondersteuningsroute van PRO8 en het SWV. Alle leerkrachten kennen en handelen in voorkomende gevallen volgens de ondersteuningsroute. Belangrijk is daarbij ook dat ouders in voorkomende gevallen worden meegenomen in de stappen van de ondersteuningsroute.

3. Preventief en planmatig werken

Interventies op school-/PRO8-/ Samenwerkingsverbandniveau zijn duidelijk en worden ook proactief ingezet. Interventies duidelijk en overzichtelijk administreren zodat achteraf bekeken kan worden welke interventies zijn ingezet en welk effect de interventies hebben gehad (zijn doelen bereikt).

4. Budget

Directeuren en intern begeleiders hebben duidelijk zicht op het beschikbare budget (bedrag per leerling) en de inzet van de middelen passend onderwijs. Tijdens de begrotingsbespreking 2022 wordt verantwoording van deze middelen gevraagd (format). Iedere school organiseert de mogelijkheid tot enige flexibiliteit.

Daarnaast zal gekeken worden naar ruimte binnen het 15% bovenschools budget om waar mogelijk een buffer in te richten waar scholen in onvoorziene situaties gebruik van kunnen maken. Dit kan alleen als het reguliere budget niet toereikend is. Er moet aangetoond worden waarom dit specifieke budget nodig is (inbouwen drempel). We gaan uit van het solidariteitsprincipe van PRO8.

Overige passend onderwijs

- Alle scholen bieden zoveel mogelijk kinderen passend onderwijs dicht bij huis. Ondanks dit streven, lukt het niet in alle gevallen om hier op de eigen school of op een andere basisschool in te voorzien. Dit maakt dat er gezocht wordt naar een passende onderwijssetting in ons samenwerkingsverband op een school voor speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs. Het aantal TLV-aanvragen was zeer beperkt (6). Dit heeft vermoedelijk te maken met de bijzondere omstandigheden. De focus lag mogelijk meer op de groep dan op individuele leerlingen en het was lastig om bijvoorbeeld overleg / extra ondersteuning te organiseren. Hiermee is ons doel om op een niveau lager dan het landelijke gemiddelde te verwijzen zeker behaald.
- In 2021 zijn de inkomsten vanuit het SWV € 295,-- per leerling. De totaal inkomsten worden volgens een vaste procentuele verdeling ingezet. 50% van € 295,-- (€ 150,--) voor de basisondersteuning per school.
- Ingezet is met name op extra handen in en buiten de klas. De overige inkomsten worden gebruikt voor bovenschoolse lasten ten gunste van passend onderwijs (35%). PRO8 kiest ervoor de verminderde inkomsten i.v.m. verwijzing van leerlingen naar het SBO of SO-onderwijs bovenschools te bekostigen (15%) en er zijn ook mogelijkheden voor niet vooraf geplande benodigde middelen voor leerlingen/scholen. Deze kosten wisselen per jaar.

Het samenwerkingsverband heeft in 2021 opnieuw vanuit de reserves middelen uitgekeerd aan de besturen. PRO8 heeft op basis daarvan € 137.600,-- extra ontvangen.

De middelen vanuit het SWV worden op schoolniveau ingezet ter ondersteuning van de interne begeleiding, beeldcoaching en extra handen in de klas. Daarnaast kunnen de scholen een beroep doen op bovenschoolse ondersteuning (35%). Zo zijn er binnen PRO8 zogenaamde Micado groepen voor meer-/hoogbegaafde leerlingen en kunnen kinderen deelnemen aan Playing for Success.

Aan iedere school is voor een aantal uur een orthopedagoog verbonden en de twee bovenschoolse extern ondersteuners kunnen ingeschakeld worden bij vragen op het gebied van het omgaan met gedrag en met kinderen met een eigen leerlijn en/of lichamelijke beperkingen.

- In 2021 is er, ter behoud van alle ondersteuningsmaatregelen, een bestemmingsreserve ter grootte van €212.500,-- aangelegd.
- Onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen.
Uitgangspunt is een passend aanbod in de klas of indien nodig buiten de klas op de eigen school.
Voor de meeste leerlingen volstaat dit en wordt er voorzien in de leerbehoefte. Incidenteel zijn er echter

ook dermate specifieke onderwijsbehoeften dat de school daar op dat moment niet kan voldoen omdat de kennis ontbreekt, de middelen ontbreken of de organisatie dit niet toelaat. In dat geval kan Micado ingezet worden. Hierbij zijn er verschillende mogelijkheden: van elkaar online leren tot fysiek ontmoeten, van een aantal uur tot één dag per twee weken. Er is inmiddels ook een Mini Micado voor leerlingen in de onderbouw. Een eventuele Micado-plaatsing is tijdelijk en met een bepaalde doelstelling.

Om deze ontwikkelingen te versterken heeft een aantal scholen ook dit jaar gebruik gemaakt van de subsidiemogelijkheden van ons SWV. Ook bovenschols is subsidie aangevraagd om de ondersteuning van de scholen vanuit Micado te kunnen versterken (inzet afstandsonderwijs).

- In het jaar 2021 is voor 2 leerlingen op grond van de **Variawet** bij de inspectie aanpassing van de onderwijstijd aangevraagd en toegekend. Er is overleg met betrokkenen om invulling te geven aan perspectief op weer (volledig) deelnemen aan het onderwijs.

Samenwerking met de gemeenten

De PRO8 scholen staan in de gemeenten Bronckhorst, Oude IJsselstreek, Doetinchem en Montferland. In het overleg met deze gemeenten staan de beleidsontwikkelingen inzake VVE/OAB en passend onderwijs op de agenda. In Bronckhorst is in overleg met diverse partners verdere invulling gegeven aan de 'Rijkere visie op onderwijs'. In de gemeenten Doetinchem en Montferland wordt vanuit het OAB-beleid gewerkt aan het versterken van de doorgaande lijn peuteropvang en basisschool. Oude IJsselstreek zet onder meer in op het voorkomen en bestrijden van taalachterstanden bij peuters en kinderen in de basisschoolleeftijd en de zomerschool. Dit laatste is ook in de gemeente Doetinchem georganiseerd.

Corona en de effecten op ons onderwijs – Nationaal Programma Onderwijs

Helaas zijn de effecten van corona niet beperkt gebleven tot 2020. Ook in 2021 is er veel van iedereen, leerlingen, collega's en ouders, gevraagd. In het kader van het NPO heeft iedere school inzichtelijk gemaakt hoe de nieuwe beginsituatie eruitziet. Hierbij is gekeken naar verschillende aspecten zoals het welbevinden, de motoriek, de leerontwikkeling en de executieve functies. Deze analyse is per school omgezet in een plan voor de periode 2021-2023. Bij de totstandkoming van de analyse en de plannen zijn de teams en de MR's betrokken. Ook is de input vanuit ouders en leerlingen meegenomen.

Het is ons gelukt om voldoende personeel aan te stellen om bij de start van schooljaar 2021-2022 met de uitvoering van de opgestelde doelen een start te maken. De diverse lockdowns als ook hybride onderwijs en de grote getale quarantainemaatregelen naleven heeft niet bijgedragen aan het koers kunnen blijven houden op het nastreven van de opgestelde doelen. We kunnen niet anders dan constateren dat deze extra aangetrokken medewerkers binnen de reguliere formaties ervoor gezorgd hebben dat de dagelijkse bezetting grotendeels op orde kon blijven en het onderwijs voor de groepen leerlingen doorgang heeft gekregen. Daarmee heeft de inzet in dit kalenderjaar niet geresulteerd in de opbrengsten waarvoor de inzet oorspronkelijk was bedoeld. Het contact met de gemeenten is ingezet om samen met ouders ervoor te zorgen dat leerlingen onderwijs blijven volgen en het goed met hen gaat. Leerlingen konden bijvoorbeeld in bepaalde situaties gebruik maken van de noodopvang of ouders kregen thuis ondersteuning. Scholen en kinderopvangorganisaties zochten elkaar op om allerlei praktische situaties op elkaar af te stemmen.

Corona heeft in de tweede periode een grotere impact gehad op het onderwijs op onze scholen.

Heel veel kinderen hebben wel dagelijks onderwijs ontvangen doordat we extra mensen in de organisatie hadden rondlopen. Het algemene belang, ieder kind verdient onderwijs, ging hierbij boven het individuele belang; het inhalen van opgelopen achterstanden.

2.2 Personeel & Organisatie

Personeelsbeleid en uitvoering 2021

Door de bestuurlijke fusie met Het Timpaan is het aanscherpen en het herijken van diverse beleids- onderwerpen op personeelsgebied in kalenderjaar 2020 aan de orde geweest. We hebben daarmee een goed beeld gekregen op de diverse personeelsbeleidslijnen. Voor 2021 hebben we op basis van deze analyse verder kunnen bouwen aan diverse beleidsonderwerpen passend binnen de visie op goed personeelsbeleid.

Hieronder worden de meest prominente HR-onderwerpen uit 2021 nader toegelicht.

Medewerkerstevredenheidsonderzoek

In schooljaar 2020-2021 heeft stichtingsbreed het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) plaats- gevonden. De resultaten zijn op schoolniveau binnen de MR en schoolteams besproken. Waar nodig is op de onderwerpen welbevinden en veiligheid actie ondernomen. Onderdelen uit dit onderzoek komen tevens terug in de RI&E, conform Arbowetgeving. De RI&E toetsing vond in kwartaal 4 2021 en kwartaal 1 2022 plaats.

Werving en selectie Nationaal Programma Onderwijs

De middelen Nationaal Programma Onderwijs hebben eraan bijgedragen dat per 1-8-2021 voor de periode van twee schooljaren eventuele onderwijsachterstanden of onderwijsuitdagingen een impuls kunnen krijgen. Op basis van dit budget heeft de stichting vele nieuwe jong getalenteerde medewerkers aan zich kunnen binden. Met deze extra handen binnen de reguliere formaties streven we een kwaliteitsimpuls na op leerling en schoolniveau.

Passend bij het in-, door- en uitstroombesluit streven wij ernaar om deze medewerkers (bij goed functioneren) structureel aan de stichting te verbinden. Dit kan op basis van groei in leerlingenaantal of natuurlijk verloop. Ook anticiperen we hiermee op het lerarentekort welke in een rap tempo aan het ontstaan is.

Gespreid leiderschap

Het gespreid leiderschap krijgt binnen de organisatie meer vorm. Niet alleen binnen de managementlagen in de school, maar ook op leerkracht/leerkrachtondersteuners niveau wordt gebruik gemaakt van een ieders verantwoordelijkheid en eigenaarschap op diverse onderwerpen. Covid-19 heeft bijgedragen aan met elkaar anders te leren en anders aandacht te hebben voor elkaar, als ook voor de doelen die we met elkaar nastreven. Vanuit gespreksvoeringen op bestuurlijk niveau en op het niveau van directie richten wij de organisatie zodanig in dat eigenaarschap en eigen regie binnen de afgesproken kaders uitgangspunt is.

Professionalisering en ontwikkeling

Het professionaliseringsbeleid van PRO8 beschrijft in zijn totaliteit de visie op en uitwerking van de wijze waarop we binnen de stichting omgaan met het vergroten van de kwaliteit van ons onderwijs en van het personeel. Dit document is daarmee samenhangend met het strategisch personeelsbeleid en het onderwijskundig beleid en visie van PRO8.

Het beschrijft en onderschrijft de wens naar blijvende organisatieontwikkeling en het waarmaken van de gestelde doelen op stichting- en schoolniveau. Daarnaast linkt het direct aan de kwaliteitsbevordering van de individuele medewerkers zowel voor interne inzet als ook doorstroom naar externe functies.

Binnen het platform KlasMastr streven wij na om het functioneren van de medewerkers in samenhang te brengen met de ontwikkelbehoeften op school- en individueel niveau.

Het bekwaamheidsdossier, de gesprekkencyclus en het onder de aandacht brengen van professionaliseringsaanbod (e-learning, podcasts en fysieke trainingen) vindt hier plaats.

Een vervolgstap voor schooljaar 2022-2023 zal zijn een leeromgeving te creëren waarbij PRO8 vanuit de interne leerkringen/netwerken een vervolgstap zal maken in het leren van en met elkaar.

Regionale verbinding door middel van Regionale aanpak Lerarentekort (RAP)

Zowel op regionaal niveau als op micro-niveau, met enkele collega besturen, vinden er periodieke overleggen plaats om daar waar mogelijk de handen in één te slaan en stappen rondom duurzame inzetbaarheid van huidig onderwijspersoneel te zetten. Daarnaast beoogt PRO8, door verbinding aan te gaan met collega besturen, kennis te delen om zo met elkaar toekomstig personeel aan het onderwijsveld te verbinden. Opdrachten die de besturen gesteld hebben zijn aantrekkelijkheid van de sector vergroten, meer opleidingskansen bieden vanuit werkveld en opleidingsinstituten, tools ontwikkelen om talenten te verbinden vanuit anders organiseren.

Duurzame inzetbaarheid/loopbaanontwikkeling

In 2021 is vergelijkbaar met de vorige kalenderjaren aandacht voor duurzame inzetbaarheid. Thema's zijn uitgewerkt binnen het professionaliseringsaanbod. Belastbaarheid en loopbaanontwikkeling (gemotiveerd en gekwalificeerd blijven) zijn onderwerp van gesprek binnen de gesprekkencyclus.

Het hoofd P&O spreekt periodiek met de directeuren over het welbevinden van de medewerkers op individueel en teamniveau.

Daarnaast is er periodiek overleg met de Arbo-dienstverleners waarbij bestuurder, Hoofd P&O, bedrijfsarts en inzetbaarheidscoach diverse Arbo-onderwerpen bespreken. Vanuit deze gesprekken houden we de aandacht voor wat collega's nodig hebben om gezond, gemotiveerd en gekwalificeerd te kunnen blijven functioneren. Onze providerboog breiden we steeds verder uit met kwalitatief goede relaties. Zij kunnen zowel preventief als curatief ondersteuning bieden op een diversiteit van onderwerpen zowel op school als groeps- en individueel niveau.

Het overkoepelende doel vanuit goed werkgeverschap is zorgdragen voor het welbevinden van het personeel en hen employable houden voor in eerste plaats het onderwijs en ten tweede voor de arbeidsmarkt.

Versterken en innoveren Opleiden in school

Al jaren is PRO8 opleidingsbestuur voor Hogeschool Iselinge en ontvangen wij stagiair(e)s van het Graafschap College om ervaring op te doen in het onderwijs werkveld.

Binnen de stichting hebben wij medewerkers opgeleid om het mentorschap goede invulling te geven, op aspecten als coaching, begeleiden en beoordelen. Schoolopleiders begeleiden de studenten in leerteams en beoordelen de studenten.

In 2021 heeft de werkgroep Opleiden in school een ambitieplan geschreven met als doel kwaliteit van opleiden van toekomstige leraren als ook het blijven bekwaam van medewerkers PRO8 steviger neer te zetten. Het binden en boeien van medewerkers is altijd van belang, maar in tijden van krapte op de arbeidsmarkt des te meer. Vanuit de doelen die gesteld zijn in het ambitieplan werken de opleiders in de school nog meer toe naar coachen en begeleiden van (startende) leerkrachten om de bevoegdheid te voeden met kennis en tools zodat eenieder zich competent en bekwaam blijft voelen.

Werkdrukmiddelen/werkverdelingsplan

Jaarlijks wordt op schoolniveau een plan uitgewerkt m.b.t. de inzet van de werkdrukmiddelen. Dit vindt plaats tijdens de gesprekken omtrent het werkverdelingsplan. Iedere MR heeft instemmingsrecht op het werkverdelingsplan. De activiteiten per school zijn wisselend en zijn afhankelijk van de behoefte van de medewerkers van die betreffende school. Het palet bestaat voornamelijk uit de inzet van leerkrachten waardoor groepsverkleining kan plaatsvinden of dat de vaste groepsleerkracht ambulante tijd kan ontvangen voor niet lesgebonden werkzaamheden. Daarnaast worden op basis van deze middelen vakdocenten ingehuurd voor met name verzorgen van bewegingsonderwijs en muziekonderwijs (Sport ID, de Gelderse Sportfederatie Arnhem en Amphion Muziekschool). Eventmanagers (leerkrachten of onderwijsassistenten) organiseren voor de gehele school activiteiten. Onderwijsassistenten zijn aangenomen voor meer handen in de klas. Er is dus een grote variëteit aanwezig om te zorgen dat de werkdruk voor medewerkers verlaagd kan worden. Middels de RI&E en de medewerkerstevredenheid onderzoeken monitoren we het effect van deze maatregelen. In de schooljaarverslagen leggen de directeuren vervolgens verantwoording af over de inzet van de middelen en de uitkomsten van de evaluaties. Uiteindelijk concluderen ze of de werkdrukmiddelen het gewenste effect op schoolniveau hebben gehad en of dat er wellicht een aanpassing nodig zal zijn voor het volgende schooljaar. De inzet van de verschillende personeelsinstrumenten hebben als effect dat personeelsleden zich meer gezien voelen en dat daardoor een thema als werkdruk makkelijk bespreekbaar is.

2.3 Huisvesting & Facilitair

Doelstellingen

Algemeen voor alle gebouwen heeft PRO8 de volgende doelstelling voor huisvestingsbeleid:

“Goed onderwijs en goede zorg voor leerlingen en werknemers in een veilige, verzorgde en uitdagende leeromgeving.”

Dit betekent dat PRO8 zorg moet dragen voor:

- een veilige omgeving voor kind en personeel;
- een gebouw dat prettig aanvoelt en een fijne sfeer ademt.

Hiervoor is het nodig dat elk gebouw:

- opgeruimd en netjes is;
- er schoon en verzorgd uitziet;
- passend moet zijn binnen de onderwijsvisie;
- voorzien is van een net uitzienend terrein (niet verloederd);
- moet passen in de omgeving;
- voldoet aan de eisen van het Bouwbesluit (ten tijde van bouw), en geschikt is voor het onderwijs voor de komende jaren qua functionaliteit, uitstraling en flexibiliteit. De basis daarvoor wordt gevormd door de kwaliteitskaders voor PO.

De keuze van eventuele vervangende bouw of renovatie wordt bepaald door:

- het Integraal HuisvestingsPlan (IHP): opgesteld door de gemeente;
- het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP): opgesteld door het schoolbestuur;
- het aantal benodigde klaslokalen per locatie.

Resultaten

Om aan de doelstellingen te voldoen voor de bestaande locaties is het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) leidend geweest voor de planning van het meerjarenonderhoud aan de scholen. Daarnaast wordt door Huisvesting en Facilitair samen met de schooldirecties in elk najaar een risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) uitgevoerd, waarbij wordt gecontroleerd of alle scholen voldoen aan de wet- en regelgeving voor onderhoud en veiligheid. De hier geconstateerde gebreken en/of wensen worden als input meegenomen in de MJOP voor het opvolgende jaar.

Om de meerjarenonderhoudsplanung beter te structureren en actualiseren is door het gespecialiseerd bureau Koeter in 2021 een totaalopname uitgevoerd van alle scholen en daarbij een MJOP per locatie opgesteld. Voor het opstellen van dit MJOP wordt op basis van de actuele situatie van het onderhoud (conditiescore) geplande onderhoudsactiviteiten vervoegd of vertraagd. Voor wat betreft het MJOP wordt hierbij voor het gebouw en gebouwonderdelen conditiescore 3 als minimale maatstaf gehanteerd. Deze conditiescore (meting van de staat van onderhoud) wordt bepaald volgens de NEN2767 standaard, waarbij conditiescore 3 staat voor een redelijke conditie. Hierbij is een bepaalde mate van (zichtbare) veroudering toegestaan waarbij de functie-ervulling van bouw- en installatiedelen niet in gevaar zijn.

Van de Mariabasischool en de Pastoor Galamaschool, die beide binnen 2 à 3 jaar naar nieuwbouw zullen verhuizen, is geen MJOP opgesteld.

Voor de volgende scholen wordt het (meerjaren)onderhoud door een aparte partij uitgevoerd:

- Gaanderwijs – door de VVE van MFA Gaanderen;
- Dichterbij – door de beheerstichting Het Kleurrijk;
- Dynamiek – door de eigenaar van het gebouw, woningbouwvereniging Wonion te Ulft.

De door Koeter opgestelde MJOP's en de door PRO8 opgestelde RI&E's zijn in het najaar van 2021 verwerkt in een totaaloverzicht MJOP ter bepaling van het totale MJOB (meerjaren onderhoudsbudget). Hierbij is heel kritisch gekeken naar het MJOP voor wat betreft de activiteiten die echt prioriteit hebben c.q. nodig zijn, en de activiteiten die wellicht (enkele jaren) later uitgevoerd kunnen worden. Doelstelling van het opstellen van het MJOB is een zo vlak mogelijk uitgavenpatroon voor onderhoud- en vervangingswerkzaamheden gedurende de komende jaren.

Het MJOP en het MJOB ten behoeve van uitvoering in 2022 is in het najaar van 2021 tussen de afdeling Huisvesting en Facilitair en het Bestuur gezamenlijk vastgesteld en geaccordeerd.

Voor de benodigde wettelijke keuringen wordt gebruik gemaakt van daartoe gespecialiseerde bedrijven, zoals bijvoorbeeld die in het kader van brandveiligheid, inbraakveiligheid en veilige (speel)toestellen. Deze gespecialiseerde bedrijven hebben veelal een meerjarig onderhoudscontract waarop door de afdeling Huisvesting en Facilitair jaarlijks wordt getoetst of deze contracten actueel zijn en of de werkzaamheden tijdig en naar tevredenheid door deze partijen zijn uitgevoerd. Voor alle thema's is dit het geval.

Stand van zaken locaties

In het algemeen voldoen de locaties aan de gestelde doelstellingen. Dit betekent scholen die een veilige omgeving bieden voor kind en personeel en een gebouw dat prettig aanvoelt en een fijne sfeer ademt.

Voor enkele specifieke locaties worden hieronder de belangrijkste afwijkingen weergegeven.

De Pas te Doetinchem

Voor De Pas in Doetinchem is in 2021 in samenwerking met HumanKind het naastgelegen Zusterhuis gerealiseerd. In het Zusterhuis zijn daartoe voor PRO8 per 2022 drie extra lokalen beschikbaar. Daarnaast zal er vanaf 2022 eveneens in De Pas ruimte beschikbaar komen (door het vertrek van HumanKind naar het Zusterhuis). Voornoemde is nodig geweest om de groei in het aantal leerlingen op te vangen. Het dak van De Pas is niet in een goede staat. Besloten is om conform het MJOP de dakbedekking in 2022 te gaan renoveren.

Bernardusschool te Keijenborg

De school voldoet redelijk aan actuele eisen voor onderwijshuisvesting. Er is sprake van betonrot in de vloeren. Jaarlijkse controles door externe deskundigen zorgen ervoor dat we dit nauwgezet kunnen monitoren. Er is overleg met de gemeente Bronckhorst over reparaties en vervanging op termijn van de vloeren. De kosten voor onderzoeken en herstel van de constructiefout komen ten laste van de gemeente.

Gezien de leeftijd van het gebouw moet worden gezien hoe lang het gebouw nog in stand moet worden gehouden en daarmee de eventuele verduurzamingsmaatregelen zoals het toepassen van dakisolatie. Overleg met de gemeente is noodzakelijk om gezamenlijk (PRO8, Dorpsraad, Sport & Cultuur) mogelijk één nieuw gebouw te realiseren, waarbij PRO8 zich sterk maakt voor nieuwbouw aan het in ontwikkeling zijnde sportcomplex.

Het dak is slecht, deze is aan vervanging toe. Op basis van bovengenoemde besluitvorming is besloten een stelpost van 20% van het MJOP op te nemen in het MJOB voor onvoorziene herstelwerkzaamheden aan het dak.

Het Rondeel te Beek

Het Rondeel heeft gevels die hersteld moeten worden. Het betreft hier met name het herstel van metselwerk en voegwerk. Daarnaast moet een deel van het buitenschilderwerk uitgevoerd worden. Besloten is om in 2022 uit te voeren wat er moet gebeuren.

De Boomgaard te Braamt

Voordat de onderwijsvisie afloopt (in 2023) moet deze school in 2022 op de agenda van de gemeente worden gezet. Op grote schaal is mechanische verwerking in de toplaag aangetroffen. Geadviseerd wordt de dakbedekking integraal te vervangen (MJOP). Indien het in technische zin mogelijk is (en betaald wordt door gemeente) wordt voorgesteld om dakisolatie (levensduurverlengend) door te voeren.

Hiertoe zal per 2022 de nodige acties worden uitgezet bij gespecialiseerde bedrijven voor wat betreft de mogelijkheden en kosten.

Mariabasissschool en Pastoor Galamaschool te 's-Heerenberg

Beide scholen zullen binnen 2 à 3 jaar naar een nieuwe locatie te 's-Heerenberg verhuizen. In 2021 is door het architectenbureau VOM gestart met de voorbereidende werkzaamheden. PRO8 zal een aanzienlijk gedeelte van het te renoveren gebouw (voormalig kantoor en bedrijfspand van Specialized) in gebruik gaan nemen. Gedurende de ontwerpfase van de architect zal PRO8 in samenspraak met de gemeente Montferland haar wensen in het ontwerp op willen laten nemen. De verwachting is dat de nieuwe locatie per augustus 2024 in gebruik kan worden genomen.

PRO8 zorgt, samen met de school, ervoor dat de huidige gebouwen in die staat blijven zodat kinderen in een fatsoenlijke omgeving onderwijs blijven ontvangen. Grote investeringen zullen, indien niet noodzakelijk, achterwege blijven.

Octa te Doetinchem

Voor de locatie Octa te Doetinchem is in 2021 een extra noodunit geplaatst. Dit was een doelstelling om in 2021 te realiseren in verband met het toenemende aantal leerlingen. De noodunit is in november 2021 succesvol in gebruik genomen.

Dichterbij

Gedetailleerd verzoek voor uitbreiding onderwijshuisvesting is ingediend bij de gemeente Doetinchem.

De vierkante meters binnen de locatie Kleurrijk voldoet niet langer aan de grote instroom van leerlingen voor genoemde school. Genoemd verzoek is om voor korte en middellange termijn tot een gedegen oplossing te komen om het aantal leerlingen goed te kunnen opvangen en onderwijs te kunnen bieden.

Ontwikkelingen

Qua beleid op het gebied van huisvesting en facilitaire zaken is voortgeborduurd op het ingezette beleid van 2020. Vanwege de in 2021 vertrokken facilitair medewerker G. Gerritsen is wel gezocht naar aanvulling op de afdeling Huisvesting en Facilitaire zaken. Deze aanvulling is gevonden in de vorm van een extern bureau die in eerste instantie voor 1 dag per week (circa 0,2 FTE) is ingeschakeld om de afdeling te helpen op het gebied van huisvestingszaken.

Doelstelling is om samen met het externe bureau Willems installatietechniek meer structuur aan te brengen op het gebied van huisvestingsmanagement, waarbij er in 2022 een huisvestingsbeleidsplan moet worden opgesteld.

In dit huisvestingsbeleidsplan zullen onder andere de nu grote actuele thema's aan bod komen:

- verduurzaming;
- Frisse Scholen;
- levensduurverlenging of vervangende nieuwbouw;
- strategisch onderhoud.

Hieronder worden de grote actuele thema's toegelicht.

Verduurzaming

Verduurzaming van onderwijslocaties is een breed begrip en kan ook veel omvattend zijn. De Integrale Huisvestingsplannen (IHP) die per gemeente (moeten) worden opgesteld zullen hierbij leidend zijn.

In juni 2021 is door het externe bureau VDK advies een rapportage opgesteld betreffende "de 1^e fase, het inventarisatie onderzoek". Hierin zijn de meeste locaties bezocht en is er een quickscan opgesteld voor de verduurzamingsmaatregelen per locatie. Deze rapportage bevat waardevolle informatie echter geeft onvoldoende handvatten om op managementniveau weloverwogen besluiten te nemen.

Derhalve zal in 2022 ten doel worden gesteld een verdiepingsslag te maken, waarin ten minste de investerings- en exploitatiekosten inzichtelijk worden gemaakt van de diverse mogelijkheden voor verduurzaming per locatie.

Het verduurzamen van de bestaande bouwvoorraad is een flinke opgave en om het scholenbestand te verduurzamen is namelijk veelal een grote investering noodzakelijk.

Door Ruimte OK is in oktober 2020 ook een eerste quickscan uitgevoerd. Hiervan zijn de resultaten weergegeven in "Energiebenchmark Schoolbestuur PRO8", hetgeen als input kan worden gebruikt gedurende de verdere onderzoeksfase ten behoeve van het opstellen van het huisvestingsbeleidsplan.

Tevens zal in het huisvestingsbeleidsplan hierbij kritisch afgevraagd moeten worden of PRO8 het scholenbestand met een gemiddelde leeftijd van 40 jaar op het niveau wenst te krijgen van de huidige nieuwbouweisen (BENG-normering). Door de hoge diversiteit in scholen zal per school moeten worden onderzocht welke energetische verbetermaatregelen zinvol en acceptabel zijn om door te voeren, waarbij men bij levensloopbestendige investeringen nog kan spreken over een bepaalde terugverdientijd.

Frisse Scholen

Het onderwerp Frisse Scholen heeft de laatste jaren een vlucht genomen, vooral ingezet door de coronacrisis. Op 1 juli 2021 is er een nieuw Programma van Eisen (PVE) opgesteld om te voldoen aan de Frisse Scholen eisen. Er wordt op verschillende thema's een onderscheid gemaakt in klassen A, B en C. Hierbij staat klasse A voor uitmuntend, B voor goed, en C voor voldoende. Het PVE gaat in op 5 thema's, te weten; energie, lucht, temperatuur, licht en geluid. Met name het thema lucht is vanwege het CO₂-gehalte in de lokalen een belangrijk onderdeel. Overigens is het PVE Frisse Scholen reeds in 2008 ontwikkeld.

In 2022 zal voor het ontwikkelen van het huisvestingsbeleidsplan onderzocht moeten worden welke locaties aan de huidige Frisse Scholen klasse B- of C eis voldoet en welke investeringen en oplossingen er benodigd zijn om aan deze eisen te voldoen voor wat betreft het thema luchtkwaliteit.

Levensduurverlenging of vervangende nieuwbouw

Doelstelling voor het huisvestingsbeleidsplan is dat het scholenbestand levensloopbestendig moet zijn voor de komende 20 jaar.

De input voor de besluitvorming is veelomvattend maar ook deze zal zo veel als mogelijk in het huisvestingsbeleidsplan aan de orde moeten komen. Naast de voornoemde thema's verduurzaming en Frisse Scholen zullen onderstaande factoren mede een rol spelen in het totaalplan, te denken valt aan:

- leeftijd gebouw, na 40 jaar levensduurverlenging of na 60 jaar vervangende nieuwbouw mogelijk?;
- Integraal Huisvestingsplan van de gemeenten;
- status gebouw op basis van het MJOP;
- beleving, ligging etc.;
- leerlingenprognose;
- eventuele wijzigingen in onderwijsvisie PRO8;
- huidige eisen die men aan het binnenklimaat stelt;
- gewenste ambitieniveau voor energiebesparing en/of CO₂-reductie;
- inspelen op regionale kansen/bedreigingen, zoals bijvoorbeeld Wijkaanpak of Transitievisie Warmte, de bouw van nieuwe woonwijken.

Strategisch onderhoud

Sinds vele jaren maakt PRO8 gebruik van plaatselijke leveranciers die zorg dragen voor het uitvoeren van onderhoud voor elk van hun specialisme, dit naar tevredenheid van PRO8. In 2021 heeft de firma Koeter de MJOP's opgesteld voor de diverse locaties.

Door de afdeling Huisvesting en Facilitair zal ernaar gestreefd worden een meer gestructureerd onderhoudsbeleid op te zetten, waarbij gebruik wordt gemaakt van de kennis en partners van nu.

Doelstelling voor het onderhoudsbeleid is, naast het reeds genoemde vlakke uitgavenpatroon, te komen tot inzicht in kostenstromen zodat beter sturing kan worden gegeven aan het plegen van onderhoud dan wel vervanging. Hierbij is in eerste instantie in 2021 zo goed als mogelijk in beeld gebracht welke onderhoudskosten er zijn geweest volgens onderstaande kostenverdeling:

- het uitvoeren van preventief jaarlijks onderhoud (PO);
- het uitgevoerde jaarlijkse correctief onderhoud (CO);
- het uitgevoerde vervangingsonderhoud (MJOP);
- het uitgevoerde buitencontractuele werk of extra wensen (BCW).

Naast de kosten voor onderhoud zijn er kosten voor energieverbruik maar ook een vermindering van kosten door energieopwekking en opbrengsten voor eventuele subsidies.

Niet alle kosten zijn volgens bovengenoemde kostenverdeling inzichtelijk gemaakt.

Doelstelling is, om in samenwerking met CABO, in 2022 te komen tot een meer gespecificeerde boeking van kosten zodat dit op managementniveau voldoende handvatten biedt om te kunnen sturen op onderhoudskosten. Deze structurering kan vervolgens voor de daaropvolgende jaren worden ingezet als strategisch onderhoud.

Door bijvoorbeeld in diagramstijl de kostenverdeling inzichtelijk te maken voor MJOP, PO, CO, BCW, energie etc. kunnen deze jaarlijks met elkaar worden vergeleken.

Duurzaamheid & maatschappelijk verantwoord ondernemen

MVO staat voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. MVO gaat over ondernemen: het gaat in eerste instantie over ondernemers en bedrijven, niet over burgers, consumenten of de overheid.

Toch willen we, daar waar mogelijk, als onderwijsstichting een bijdrage leveren. Maatschappelijk verantwoord ondernemen betekent dat we verantwoordelijkheid (willen) dragen voor maatschappelijke problemen zoals luchtvervuiling, klimaatverandering, arbeidsomstandigheden of vergrijzing.

MVO begint met dat we als stichting deze problemen niet groter maken. We gaan zelfs een stap verder: we streven ernaar een bijdrage te leveren aan het oplossen van deze problemen. We houden rekening met de maatschappelijke effecten van onze activiteiten.

Participatie

We zetten voor het schoonmaken van de scholen en het uitvoeren van conciërgetaken voor een groot deel (meer dan 80%) medewerkers in via de firma Mabeon (maatschappelijk betrokken ondernemen). In dit schoonmaakbedrijf uit Doetinchem, in 2006 opgericht samen met SW-bedrijf Wedeo, (nu Laborijn), is het streven om arbeidsgehandicapten en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een goede arbeidsplek te bieden, waar zij hun optimale prestatie kunnen en willen leveren. Om tot de juiste resultaten te komen wordt in het bedrijf gewerkt met een mix, bestaande uit arbeidsgehandicapte mensen (die opgeleid worden tot SVS-vak geschoold schoonmaker) en vakbekwame medewerkers van de reguliere arbeidsmarkt. Mabeon is PSO-gecertificeerd, zodat we via uitbesteding aan Mabeon voldoen aan de eisen die de Participatiewet stelt.

Afvalverwerking en circulaire economie

Helaas bieden nog niet alle gemeenten de mogelijkheid het afval gescheiden in diverse containers aan te bieden. Daar waar het nog niet mogelijk is zal druk op de gemeenten worden uitgeoefend hun plaatselijke verordening zodanig aan te passen, dat gescheiden afvalverwerking mogelijk wordt. Het gebruik van wegwerpverpakkingen met drank wordt de komende jaren ontmoedigd, mede door de invoering van “waterdagen” en het aanleggen van “join the pipe” watertappunten. Bij vervanging van meubels wordt gezocht naar mogelijkheden van hergebruik.

Gezonde omgeving

Speelpleinen worden heringericht met de nadruk op spelen en bewegen in een groene omgeving. In 2016 is het plein van locatie Octa op basis van de nieuwe concepten “speel-buurtplein” en “natuurlijk spelen” ingericht. Andere “groene” pleinen zijn in 2017 en 2018 gerealiseerd voor de locaties Dynamiek, Bernardus en de St. Jozef. In 2020 zijn de speelterreinen van De Boomgaard en De Pas opgeleverd. Er zijn plannen om de speelterreinen van Het Rondeel, De Leer, Roncalli en De Pannevogel verder te vergroenen. Indien mogelijk wordt gebruik gemaakt van subsidies.

Milieu

Bij het (meerjaren) onderhoud van de schoolgebouwen wordt rekening gehouden met milieuaspecten als belasting voor de omgeving (milieuvriendelijke toepassingen), duurzaamheid (langdurige oplossingen toepassen), afvalscheiding, zuinig omgaan met materialen. Alle scholen hanteren het zogenaamde 5 gelijke dagen of het continuooster, waardoor er minder verkeersbewegingen (halen en brengen) nodig zijn en dus o.a. minder brandstoffen verbruikt worden.

2.4 Financieel beleid

Het financiële beleid is najaar 2017 herijkt en vastgesteld. In 2015 is het Risicoprofiel opgesteld en wordt jaarlijks bijgesteld op basis van de jaarcijfers. Zo is het huidige risicoprofiel vastgesteld in 2021. Op basis van beide documenten wordt een consistent financieel beleid gevoerd, waarbij mogelijkheden voor nieuwe investeringen in het kader van goed onderwijs zijn opgenomen. De vereenvoudigde bekostiging, ingaande januari 2023, zal leiden tot aanpassingen in het financieel beleid.

Er wordt gestreefd naar meer efficiency en kostenbesparing via collectieve inkoop. Dit geldt voor de schoolmaterialen, maar ook voor onderhoud van brandblusapparatuur, vuilafvoer, energievoorziening, alarminstallaties en dergelijke. Tevens zal er gekeken worden waar er een Europese aanbestedingsplicht is. In dat kader is in 2021 gestart met een Europese aanbestedingsprocedure multi-functionals. In 2022 zal dit leiden tot één contract voor alle scholen. Om een goed beeld te krijgen van de vele contracten binnen de stichting, zijn alle contracten digitaal in beeld gebracht.

Financiële positie

Er is een nauwe relatie tussen het te voeren personeelsbeleid, de formatie en het financiële beleid. De uitvoering van het financiële beleid vraagt het nauwkeurig in kaart brengen van gegevens. In dit kader is binnen PRO8 nadrukkelijk aandacht voor goede kengetallen op leerling- en personeelsniveau. In samenspraak met het administratiekantoor (CABO) worden jaarlijks de begrotingen en jaarverslagen opgesteld. PRO8 maakt gebruik van verschillende managementinformatiesystemen. Door het gebruik van deze digitale programma's Datapas, SpendCloud en YouForce is elk moment monitoring mogelijk.

Op basis van de kaders vanuit het Risicoprofiel (laatste update juni 2021) en in relatie tot de genoemde analyse heeft PRO8 zicht op de financiële ontwikkelingen. Genoemde evaluaties geven aan dat PRO8 voldoende financiële ruimte heeft om de komende jaren gecontroleerd en verantwoord extra middelen in te zetten ten behoeve van het onderwijs op de scholen.

Dit heeft ertoe geleid dat PRO8 in 2021 het besluit heeft genomen om extra te investeren in gebouwen op basis van het herijkte MJOP en om extra in te zetten op ICT. Tevens is besloten om de eenmalige verrekening (€ 890.00,--) gepaard gaande met de invoering van de vereenvoudigde bekostiging, niet door te berekenen aan de scholen maar ten laste te laten vallen van het eigen vermogen. Dit is terug te zien in de meerjarenbegroting 2022-2026.

Ontwikkelingen

Er zijn een aantal aspecten waar rekening mee gehouden moet worden:

a. Leerlingenaantallen

School	1-10-2016	1-10-2017	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	Resultaat
Bernardusschool	152	149	125	113	101	94	-7
De Boomgaard	80	84	81	78	75	76	+1
Dichterbij	365	349	353	368	386	418	+32
Dynamiek	349	336	322	303	296	272	-24
Gaanderwijs		268	289	272	304	297	-7
Galamaschool	264	265	253	225	210	186	-24
Jozefschool	55	55	55	56	49	44	-5
De Leer	157	165	163	175	189	188	-1
Mariabasissschool	207	201	189	186	196	202	+6
Octa	211	211	222	230	223	225	+2
De Pannevogel	239	224	204	194	183	164	-19
De Pas	178	198	203	216	221	244	+23
Roncalli	169	167	161	151	162	170	+8
Het Rondeel	171	157	150	152	142	136	-6
Het Timpaan					388	395	+7
Totaal	2885	2829	2770	2719	3125	3111	-14

Het aantal leerlingen op PRO8 niveau wijkt aanzienlijk af van de prognoses opgenomen in de meerjaren begroting (2.532 leerlingen). Dit komt enerzijds doordat in de meerjarenbegroting het Timpaan niet opgenomen is (395 leerlingen) en anderzijds doordat de krimp van de laatste jaren lijkt enigszins te stabiliseren. Binnen het Doetinchemse is er zelfs een behoorlijke groei waar te nemen op BS Dichterbij en Montessorischool De Pas.

T.o.v. de prognoses in de meerjarenbegroting zien we echter een positief beeld.

Aantal leerlingen volgens prognose begroting (+/-5)	De Boomgaard De Leer Jozefschool Octa Jozefschool
Aantal scholen met groei (+/-5)	Dichterbij Mariabasissschool De Pas Roncalli Het Timpaan

Dalend aantal leerlingen t.o.v. prognose (+/-5)	Bernardusschool Dynamiek Gaanderwijs Pastoor Galamaschool De Pannevogel Het Rondeel
---	--

-Aangezien twee scholen in Doetinchem groei laten zien is het goed om te zorgen dat deze scholen voorzien blijven van een aantrekkelijke leer- en werkomgeving voor de kinderen. Investeren in de onderbouw (voornamelijk in de keuze van ouders) en in de samenwerking met peuters lijkt hier zeker zinvol. Huisvesting is hierbij wel een aandachtspunt.

Bij de scholen met een dalend leerlingaantal zien we dat, uitgezonderd Gaanderwijs en de Pastoor Galamaschool, er sprake is van vergrijzing van de dorpen aangezien dit de enige scholen in het dorp zijn. Gaanderwijs heeft concurrentie vanuit Wis en Wierig die nu ook zeer nadrukkelijk de samenwerking zoeken met de peuteropvang en de Pastoor Galamaschool heeft last van een oud gebouw en een directiewissel. Investeren in de Pastoor Galamaschool lijkt in dit stadium niet zinvol. Hier moet vooral in de toekomst geïnvesteerd worden en dient er een nieuwe fusieschool te ontstaan met een duidelijke visie. Dynamiek is de enige school in Terborg. Het schoolgewicht van Dynamiek is relatief hoog en dit heeft invloed op de cultuur en de naam van de school. Vandaar dat we zien dat behoudens de vergrijzing in het dorp er ook enkele gezinnen vertrekken naar scholen in nabijgelegen gebieden.

De komende jaren daalt het leerlingaantal nog enigszins al zien we op basis van de prognoses dat die krimp gaat afvlakken. In 2021 zijn onder invloed van de coronapandemie meer bewoners naar de Achterhoek komen wonen en worden door gemeenten meer bouwplannen gemaakt. De huidige prognoses (oktober 2021) geven een jaarlijkse daling van 2 procent. Door goed zicht te houden op de jaarlijkse natuurlijke uitstroom van personeel, zijn risico's in beeld. Het streven is dat de leerlingdaling opgevangen wordt door de natuurlijke uitstroom van personeel;

Treasury

Er is in 2016 een treasurystatuut opgesteld n.a.v. Regeling beleggen, lenen en derivaten 2016. Jaarlijks wordt het statuut in een vergadering van de RvT besproken en opnieuw vastgesteld voor een jaar. De resultaten van de beleggingsportefeuille worden eveneens jaarlijks in een vergadering van de RvT besproken.

Nationaal Programma Onderwijs

- Om zicht te krijgen op de impact van corona op de verschillende ontwikkelingsgebieden van de leerlingen, hebben alle scholen een zogenaamde **schoolscan** uitgevoerd.
- Op basis van deze analyses hebben scholen passende **interventies** gekozen. De maatregelen zijn zeer divers. Zo zijn ze onder meer gericht op een specifiek vak-/vormingsgebied, de sociaal-emotionele ontwikkeling, beweging / de motoriek en worden ingezet op de hele school of bijvoorbeeld in een specifieke bouw of specifieke groep leerlingen.
- De leerkrachten zijn betrokken geweest bij de analyse. Hierbij is de input vanuit de contacten met ouders en leerlingen meegenomen. Daarnaast zijn de leerkrachten en ouders die zitting hebben in de MR betrokken bij de totstandkoming en uiteindelijk goedkeuring van de plannen.

- Wat zijn de eerste resultaten in de uitvoering van de plannen? Helaas is de impact van COVID van heel 2021 groot geweest. Niet alleen als aanleiding voor het NPO-programma maar ook bij de uitvoering. Op basis van een gedegen analyse lagen rond de zomervakantie de door de MR's goedgekeurde plannen klaar. De personele puzzels waren gelegd om het schooljaar 2021-2022 gericht aan de slag te gaan. Helaas moeten we nu concluderen dat een groot deel van de personele NPO-capaciteit nodig was om het onderwijs in de reguliere groepen doorgang te laten vinden en de bemensing grotendeels op orde te houden voor de dagelijkse opdracht. Dit om te voorkomen dat kinderen naar huis moesten worden gestuurd en de achterstanden verder zouden oplopen. Voor een klein deel is het personeel of zijn de middelen nog niet ingezet omdat er vanwege de corona-maatregelen bijvoorbeeld niet groepsdoorbroken les kon worden gegeven of er geen personeel beschikbaar was. We constateren n.a.v. de middentoetsen (januari/februari 2022) en de informatie over de verschillende ontwikkelingsgebieden van de leerlingen dat er op de meeste scholen nog corona-gerelateerde vraagstukken liggen. Deze zijn in beeld en er wordt op ingezet. Er zijn **bovenschools** geen NPO-middelen ingezet.

Allocatie middelen

Alle financiële middelen van PRO8 komen binnen op schoolniveau. Ter financiering van de gezamenlijke kosten en het afdichten van de gezamenlijke risico's is er een herverdeling van middelen van 18% naar het centraal budget. Uitwerking hiervan is te lezen in het financieel beleid. Dit beleid is conform alle beleidszaken besproken en vastgesteld in de diverse geledingen.

Onderwijsachterstandsmiddelen

Op basis van CBS-indicatoren ontvangen Dynamiek, Mariabasissschool en de Pastoor Galamaschool onderwijsachterstandsmiddelen. Conform het financieel beleid van PRO8 zijn deze middelen aan de desbetreffende scholen toegekend.

In overleg met teams en MR worden de middelen ingezet om de groepen te verkleinen en/of om extra ondersteuning te bieden in de vorm van extra handen met als doel leerlingen optimaal te kunnen ondersteunen in hun ontwikkeling. Ook is ingezet op het versterken van de samenwerking met de voorschoolse voorzieningen.

Arbeidsmarkttoelage

PRO8 heeft voor de Pastoor Galamaschool, op basis van het schoolgewicht, gelden ontvangen om een arbeidsmarkttoelage uit te keren. Na overleg met de (P)MR van de Pastoor Galamaschool is besloten deze volledig ten goede te laten komen aan al het personeel van de Pastoor Galamaschool.

Prestatiebox

Vanaf het schooljaar 2021-2022 vervangt een bedrag per leerling voor professionalisering en begeleiding startende leraren en directeuren, het bedrag per leerling voor de prestatiebox. PRO8 werkt preventief en zet deze middelen in 2021 reeds in voor de begeleiding van startende leraren middels het Opleiden in de schoolprogramma. Al het personeel heeft voorts een eigen professionaliseringsportemonnee met inhoud waarmee ze binnen het professionaliseringsplatform KlasMastr nascholingsactiviteiten kunnen kiezen en betalen. Tevens dienen alle directeuren geregistreerd te staan in het schoolleidersregister en dient men daarmee te voldoen aan de bijbehorende bekwaamheidseisen.

2.5 Risico's en risicobeheersing

Interne risicobeheersingssysteem

Begroting

In 2017 is het financieel beleid herijkt en op basis daarvan worden meerjarenbegrotingen opgesteld. In de meerjarenbegroting wordt gebruik gemaakt van de gegevens van het Ministerie van OCW zoals zij op dit moment bekend zijn, de leerlingenprognoses voor onze scholen en de personeelsontwikkeling.

Het samenstellen van de begroting voor de komende vijf kalenderjaren vindt plaats in het laatste kwartaal van ieder kalenderjaar. De planning is erop gericht dat de schooldirecteuren en de medezeggenschapsorganen tijdig worden geïnformeerd over hun (deel)begroting. Het streven is dat het College van Bestuur de begroting uiterlijk in januari van het eerste begrotingsjaar vaststelt, waarna goedkeuring volgt van de RvT.

De conceptbegroting wordt besproken door het College van Bestuur met de schooldirecteuren, in aanwezigheid van medewerkers van CABO die zich bezighouden met het samenstellen van de begroting.

CABO (directie) geeft desgewenst een toelichting op de begroting in de vergadering van de RvT.

Op basis van de schoolbegroting worden direct de effecten van de formatie van het nieuwe schooljaar besproken en worden daarover (financiële) afspraken gemaakt.

Maandrapportages

Maandelijks, na afloop van ieder maand wordt door CABO een financiële rapportage opgesteld, met daarin het exploitatieoverzicht op stichtingsniveau, inclusief een analyse van verschillen ten opzichte van begroting en een prognose op stichtingsniveau. De rapportages bevatten tevens de onderliggende deexploitaties, het verloop van relevante balansposten en diverse kengetallen. De rapportages worden desgewenst door medewerkers van CABO besproken met het College van Bestuur.

Kwartaalrapportages

De kwartaalrapportages worden gedeeld met de RvT. Waarbij daarnaast de afspraak is dat het College van Bestuur grote afwijkingen direct zal melden bij de voorzitter van de Raad van Toezicht. Ten behoeve van een adequate budgetbewaking hebben schooldirecties en het College van Bestuur, naast de periodieke verslaggeving, dagelijks inzicht in de financiële administratie middels het programma Capisci.

Budgetoverschrijdingen op schoolniveau dienen door de directeur te worden verantwoord aan en besproken met het College van Bestuur.

Jaarrekening

Ieder jaar vóór 1 juli wordt de jaarrekening opgesteld. Deze is voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring, een managementletter en een bestuursverslag. CABO (directie) geeft desgewenst een toelichting op de jaarrekening in de vergadering van de Raad van Toezicht.

Het intern risicosysteem heeft het afgelopen jaar goed gefunctioneerd. Door het gebruik van Datapas zijn er duidelijk meer mogelijkheden om direct in control te zijn. Daarnaast zijn korte lijnen binnen het stafbureau, CABO en College van Bestuur essentieel, zodat indien noodzakelijk direct gestuurd kan worden.

Bovenstaand beleid vraagt niet om aanpassingen voor het komende jaar.

Risicoprofiel

Sinds 2015 maakt PRO8 een risicoprofiel en wordt dit jaarlijks op basis van het laatste financiële jaarverslag geactualiseerd. Op basis van deze evaluatie wordt ingeschat óf, hoeveel en op welke wijze middelen extra geïnvesteerd kunnen of bezuinigd moeten worden.

PRO8 heeft in het Risicoprofiel omschreven welke risico's en onzekerheden van invloed zouden kunnen zijn op de organisatie.

Uitgangspunten Financieel beleid PRO8

Algemene reserve

Onze stichting maakt werk van onderlinge solidariteit. Risico's worden collectief gedekt, waardoor er geen school specifieke risico's zijn. Om die reden zijn er ook geen school specifieke reserves nodig. Binnen de stichting is er één algemene reserve.

Bestemmingsreserves

Alleen voor zeer specifieke beleidsvoornemens of het afdekken van zeer specifieke risico's worden bestemmingsreserves aangehouden. De bestemmingsreserves zijn daardoor niet beschikbaar voor het afdekken van alle overige, meer algemene risico's.

Onze stichting houdt de volgende bestemmingsreserves aan:

- bestemmingsreserve ondersteuningsgelden: dit betreft de saldi die door het samenwerkingsverband passend onderwijs Doetinchem zijn teruggestort naar de schoolbesturen;
- bestemmingsreserve fusiekosten: ter dekking van fusiekosten door samenvoeging van scholen;
- bestemmingsreserve privaat/schoolgeldrekening: saldo van mutaties op van private geldstromen.

Voorzieningen

Onze stichting houdt de volgende voorzieningen aan:

- voorziening jubilea. De voorziening dient ter dekking van de kosten van jubileumgratificaties. De omvang van de voorziening jubilea is berekend op grond van de voorgeschreven rekenregels, waaronder een fictieve indienstredingsleeftijd, een blijfkanspercentage en een actuele discontovoet. Deze voorziening is verplicht op grond van richtlijnen voor de jaarverslaggeving;
- onderhoudsvoorziening. De onderhoudsvoorziening dient ter dekking van uitgaven voor groot planmatig onderhoud aan onroerende zaken. De omvang van de onderhoudsvoorziening is gebaseerd op de meerjarenonderhoudsbegroting, die een periode kent van 10 jaar.

Investerings

- Inventaris, apparatuur en leermiddelen met een aanschafwaarde van € 500,-- of hoger, worden geactiveerd. Afschrijving geschiedt volgens de afschrijvingstabel die is opgenomen in het document 'Financieel beleid stichting Primair Onderwijs Achterhoek'.
- De scholen stellen een meerjareninvesteringsplan op. Dit meerjareninvesteringsplan wordt door het College van Bestuur getoetst aan de hand van het verwachte exploitatieresultaat op schoolniveau, alsmede de liquiditeitsprognose op stichtingsniveau.
- Na goedkeuring door het College van Bestuur, wordt het meerjareninvesteringsplan vastgesteld en wordt het investeringsbudget opgenomen in de meerjarenbegroting.

- De scholen zijn verantwoordelijk voor de op schoolniveau in de meerjarenbegroting vastgelegde investeringsbudgetten.
- Goed onderbouwde en noodzakelijke extra investeringen zijn alleen mogelijk via overleg met en goedkeuring door het College van Bestuur.
- Goed onderbouwde en noodzakelijke versnelde afschrijvingen zijn alleen mogelijk via overleg met en goedkeuring door het College van Bestuur.
- Investeringen in gebouwen zijn alleen mogelijk via overleg met en goedkeuring door het College van Bestuur.

Exploitatie

- De scholen zijn verantwoordelijk voor de op schoolniveau in de meerjarenbegroting vastgelegde exploitatiebudgetten.
- In principe is er sprake van een sluitende exploitatie. Geplande en in de meerjarenbegroting vastgelegde exploitatietekorten zijn uitsluitend toegestaan als die tekorten niet structureel zijn.
- Goed onderbouwde en noodzakelijke extra uitgaven en inzet van niet structurele baten is alleen mogelijk via overleg met en goedkeuring door het College van Bestuur.
- Reguliere rijksbijdragen worden integraal toegewezen aan de scholen, onder inhouding van een afdracht ter dekking van de kosten van het bestuurskantoor, kosten van gemeenschappelijk beleid en kosten van de in deze notitie genoemde risico's. Het afdrachtpercentage bedroeg 18% in 2021; dit percentage wordt jaarlijks getoetst aan de verwachte bovenschoolse exploitatie.
- De verdeling van incidentele rijksbijdragen (bijvoorbeeld bijzondere bekostiging samenvoeging scholen) wordt bepaald door het College van Bestuur.
- Rentebaten worden opgenomen in de bovenschoolse exploitatie.
- In bepaalde schoolspecifieke gevallen (bijvoorbeeld leegstand, dislocaties, sterke groei of krimp) kan het College van Bestuur besluiten om, onder voorwaarden, tijdelijk extra middelen toe te kennen aan een school.
- Bepaalde schoolspecifieke lasten (formatieve frictie, extra kosten mobiliteit) kunnen bovenschools worden gedekt.
- Het streven is dat de totale personeelslasten tussen de 80% en 85% bedragen van de totale lasten op stichtingsniveau. Dit percentage wordt regelmatig geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Vermogensbeheer

- Het College van Bestuur heeft het vermogensbeheer gemandateerd aan de Rabobank.
- Het vermogensbeheer vindt plaats conform de Regeling beleggen, lenen en derivaten van het Ministerie van OCW hetgeen onder andere inhoudt: er is een treasurystatuut, effecten hebben een hoofdsomgarantie, effecten hebben minimaal een A-rating, geen directe beleggingen in aandelen. Het risicoprofiel is defensief, de beleggingshorizon is 5 tot 10 jaar, waardoor effecten snel liquide gemaakt kunnen worden.
- De Rabobank legt verantwoording af over het gevoerde vermogensbeheer middels kwartaaloverzichten en een treasuryverslag in het financieel jaarverslag.

Liquiditeitsbeheer

- Het College van Bestuur heeft het liquiditeitsbeheer gemandateerd aan CABO. CABO controleert maandelijks de benodigde liquiditeiten, mede op basis van door onze stichting verstrekte informatie, onder andere over investeringen. CABO bepaalt maandelijks de optimale creditrentevergoeding en verricht daartoe overboekingen tussen rekening courant rekeningen en spaarrekeningen. Overboekingen van en naar de effectenrekening vinden uitsluitend plaats in overleg tussen het College van Bestuur en CABO.
- Scholen houden maximaal twee bankrekeningen aan, conform de regeling bankrekeningen scholen in het document "Financieel beleid stichting Primair Onderwijs Achterhoek". De adressering is het stichtingsadres. CABO heeft inzage in de bankrekeningen van de scholen. Bankieren geschiedt uitsluitend via internet; elke gemachtigde krijgt een bankpas.
- Ouderverenigingen zijn als zelfstandige verenigingen ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en voeren een van onze stichting onafhankelijke financiële administratie.

Risico's en beheersmaatregelen

De belangrijkste risico's hebben betrekking op de personeelslasten (ruim 85% van de totale lasten) en op de rijksbijdragen (ruim 95% van de totale baten). De overige afzonderlijk benoemde risico's hebben betrekking op de specifieke situatie van onze stichting en vloeien met name voort uit het gegeven dat onze stichting zich in een krimpregio bevindt.

In 2021 zijn zowel de risico's als de percentages nog eens tegen het licht gehouden. Een belangrijke verandering is dat er naast daling van het leerlingaantal nu ook sprake is van krapte op de arbeidsmarkt. Dat is nu opgenomen bij de risico's.

In het risicoprofiel staan nu de volgende risico's vermeld:

1. Daling leerlingaantallen; de commissie Don stelt dit risico op 0%; PriceWaterhouseCoopers stelt dit risico op 2,5%. Ondanks het feit dat de verwachte daling van leerlingaantallen in ons verzorgingsgebied (groten)deels is te voorzien op basis van demografische ontwikkelingen, treden er met name bij (aanstaande) sluiting van scholen soms onverwachte effecten op. Dit heeft zich voorgedaan in Olburgen en Stokkum. Daarom wordt dit risico voor onze stichting gesteld op 1,5%.
2. Instabiliteit in de bekostiging; de commissie Don stelt dit risico op 2%; PriceWaterhouseCoopers stelt dit risico op 0,5%. Voor onze stichting wordt dit risico gesteld op 1,5%.
3. Onvolledige indexatie van de bekostiging; de commissie Don stelt dit risico op 1%; PriceWaterhouseCoopers stelt dit risico op 0%. Voor onze stichting wordt dit risico gesteld op 1%, conform de onderbouwing door de commissie Don.
4. Wegvallen van overige bijdragen/baten; de commissie Don en PriceWaterhouseCoopers nemen dit risico op onder het algemene restrisico. Sinds de invoering van passend onderwijs op 1 augustus 2014, ontvangen samenwerkingsverbanden passend onderwijs de bekostiging voor passend onderwijs (gefaseerd) rechtstreeks. Schoolbesturen zijn voor de doorbetaling van (een deel van) de bekostiging voor passend onderwijs afhankelijk van het beleid van het betreffende samenwerkingsverband. Daardoor lopen schoolbesturen het risico dat deze bijdragen onverwacht dalen. Ook bij gemeentelijke bijdragen bestaat het risico op onverwachte daling of zelfs het volledig wegvallen van deze bijdragen, door gewijzigd gemeentelijk beleid en/of benodigde bezuinigingen. Daarom wordt dit risico voor onze stichting gesteld op 0,5%.

5. Financiële gevolgen van arbeidsconflicten; de commissie Don en PriceWaterhouseCoopers stellen dit risico op 1%. Voor onze stichting wordt dit risico eveneens gesteld op 1%, conform de onderbouwing door de commissie Don en PriceWaterhouseCoopers.
6. Kosten (ziekte)vervanging; de commissie Don en PriceWaterhouseCoopers nemen dit risico op onder het algemene restrisico. Omdat onze stichting eigen risicodragers is voor kosten van (ziekte)vervanging, is dit risico voor onze stichting gesteld op 2,0%.
7. Krapte op de arbeidsmarkt; dit actuele risico hebben de commissie Don en PriceWaterhouseCoopers niet opgenomen als risico. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt, is er inmiddels een reëel risico dat er onvoorziene extra kosten voor extern personeel c.q. interim personeel gemaakt moeten worden. Daarom wordt dit risico voor onze stichting gesteld op 2%.
8. Remanentiekosten / leegstand; de commissie Don en PriceWaterhouseCoopers nemen dit risico op onder het algemene restrisico. In een krimpregio is het risico van remanentiekosten en leegstand groter dan gemiddeld. De kosten van leegstand kunnen in een krimpregio niet of niet volledig worden opgevangen door verhuurbaten, omdat de vraag naar ruimte veel kleiner is dan het aanbod. Daarom wordt dit risico voor onze stichting gesteld op 0,5%.
9. Algemeen restrisico; de commissie Don en PriceWaterhouseCoopers stellen dit risico op 3%. Aangezien voor onze stichting enkele risico's afzonderlijk zijn gekwantificeerd, wordt het algemene restrisico voor onze stichting gesteld op 2%.
10. Cumulatiecorrectie; de commissie Don stelt de cumulatiecorrectie op -2%; PriceWaterhouseCoopers kwantificeert de cumulatiecorrectie niet afzonderlijk. Voor onze stichting wordt de cumulatiecorrectie op -2%, conform de onderbouwing door de commissie Don.

Risico	Risicobuffer		
	PRO8	Don	PWC
Daling leerlingaantallen	1.5%	0.0%	2.5%
Instabiliteit in de bekostiging	1.5%	2.0%	0.5%
Onvolledige indexatie van de bekostiging	1.0%	1.0%	0.0%
Wegvallen van overige bijdragen/baten	0.5%	0.0%	0.0%
Financiële gevolgen van arbeidsconflicten	1.0%	1.0%	1.0%
Kosten ziektevervanging	2.0%	0.0%	0.0%
Krapte op de arbeidsmarkt	2.0%	0.0%	0.0%
Remanentiekosten / leegstand	0.5%	0.0%	0.0%
Algemeen restrisico	2.0%	3.0%	3.0%
Cumulatiecorrectie	-2.0%	-2.0%	0.0%
Totaal risicobuffer	10.0%	5.0%	7.0%

Normatief eigen vermogen

Met ingang van verslagjaar 2020 hanteert de inspectie van het Onderwijs nieuwe signaleringswaarden met betrekking tot het normatief publiek eigen vermogen. Aanleiding voor het ontwikkelen van een signaleringswaarde, het normatief eigen vermogen, is dat de inspectie in 2018 in De Financiële Staat van het Onderwijs 2017 concludeerde dat de reserves van onderwijsinstellingen geleidelijk toenemen. Er blijft structureel geld over aan het einde van het jaar, in nagenoeg alle onderwijssectoren. De inspectie acht het goed dat de besturen een financiële buffer hebben om onvoorziene risico's op te kunnen vangen. Bijvoorbeeld om tijdens de coronacrisis een passend onderwijsaanbod te kunnen blijven aanbieden aan leerlingen. Voor de berekening van het normatief eigen vermogen gaat de inspectie uit van de balanspositie per 31 december in enig jaar.

Uitgangspunten:

- er wordt uitgegaan van de materiële vaste activa;
- van alle materiële vaste activa wordt de boekwaarde genomen, met uitzondering van de gebouwen;
- van de gebouwen wordt 50% van de herbouwwaarde genomen, op basis van 50% van de aanschafwaarde. Vervolgens geïndexeerd met de bouwkostenindex;
- de risicobuffer wordt bepaald op basis van de totale baten: > 12 miljoen 5% < 12 miljoen loopt de buffer geleidelijk op naar max 10% bij 3 miljoen. Daaronder is deze € 300.000.

Voor PRO8: Als we deze signaleringswaarde berekenen op basis van de definitieve cijfers 2020 komen we op:

Totaal vermogen	€ 9.418.884
Privaat vermogen	€ 34.426

Feitelijk publiek eigen vermogen	€ 9.384.458
Normatief eigen vermogen	€ 5.056.367

Mogelijk bovenmatig eigen vermogen	€ 4.328.091

Op basis van deze gegevens is in 2021 besloten om te investeren in Gebouwen en ICT. Hierdoor neemt de investering in boekjaar 2022 toe van € 568.600 naar € 1.282.600. Dit heeft ook invloed op de hoogte van de afschrijvingen in de daaropvolgende jaren. Ook deze neemt dus toe.

Tevens is er in 2021 besloten om de eenmalige kosten ter grootte van € 890.000 die PRO8 ten laste worden gelegd in het kader van de vereenvoudigde bekostiging vanuit dit bovenmatig eigen vermogen te betalen en niet door te belasten aan de scholen. Ook dit vindt plaats in het boekjaar 2022.

3 VERANTWOORDING FINANCIËN

Dit hoofdstuk bevat de verantwoording over de financiële staat van het bestuur.

3.1 Ontwikkelingen in meerjarig perspectief

Leerlingen

	1-10-2020	01-10-2021	01-02-2022	01-02-2023	01-02-2024	01-02-2025
Aantal leerlingen	2741 Excl. Timpaan	3111	3242	3172	3153	3101

Personeel in FTE

Aantal FTE	2020 excl. Timpaan	2021	2022	2023	2024	2025
Bestuur/management	13,03	14,41	13,70	13,70	13,50	13,50
Onderwijzend personeel	169,62	34,55	37,32	35,88	26,10	26,10
Ondersteunend personeel	23,45	192,68	203,33	207,00	185,60	183,10

Financiële ruimte

In onderstaande tabel, ontleend aan de jaarrekeningen 2015 t/m 2020, is de financiële ruimte berekend door de totale liquide middelen plus de financiële vaste activa te verminderen met de benodigde financieringsfunctie, de benodigde transactiefunctie en de benodigde bufferfunctie van de liquide middelen. Voor een nadere onderbouwing van de financiële ruimte verwijzen wij naar het rapport risicoprofiel van oktober 2021.

Balansdatum 31-12	Totaal liquide middelen plus financiële vaste activa €	Financierings functie liquide middelen 5% €	Transactie functie liquide middelen 4% €	Buffer functie liquide middelen 10% €	Financiële ruimte €
2015 werkelijk	5.562.387	1.321.479	825.925	2.147.404	1.267.579
2016 werkelijk	6.460.654	1.335.500	834.688	2.170.188	2.120.278
2017 werkelijk	6.725.998	1.352.139	845.087	2.197.227	2.331.545
2018 werkelijk	5.915.095	1.083.834	903.195	2.348.308	1.579.758
2019 werkelijk	6.468.682	1.067.409	853.927	2.134.818	2.412.528
2020 werkelijk	7.094.382	1.072.293	857.834	2.144.586	3.019.669

Gezien het verloop van de financiële ruimte is het verantwoord om een deel van de financiële ruimte in te zetten. Deze inzet van een deel van de financiële ruimte moet in meerjaarlijks perspectief worden gezien. Inzet in de vorm van structurele langlopende extra verplichtingen, moeten worden gezien in relatie tot de meerjarenbegroting. Verder is het van belang om vooraf te toetsen of, na inzet van een deel van de financiële ruimte, nog wordt voldaan aan de streefwaarden van genoemde kengetallen in onderstaande tabel. Ook voor 2021 is dit het geval.

Inzet financiële ruimte tot 2021

Op basis van die financiële ruimte zijn de afgelopen jaren de volgende acties al ingezet:

- a. Inzet extra personeel ter versterking van het onderwijs op de scholen. Scholen konden hierdoor extra impulsen geven op basis van analyses en evaluatie. Het heeft o.a. geresulteerd in extra groepen ten behoeve van leerlingen met een extra ondersteuningsvraag.
De effecten van deze extra inzet is wisselend. Evaluatie leert dat er een spanningsveld is tussen het werken in de eigen groep en in de extra groepen. Scholen zoeken steeds een weg waarbij zoveel mogelijk de ondersteuningsvraag van leerlingen in de basisondersteuning vormgegeven wordt.
- b. Op basis van de financiële resultaten van 2018 is besloten om in de schooljaren 2019-2020 en 2020-2021 nog eens 4 fte. personeel te binden aan PRO8 voor extra impulsen onderwijsontwikkelingen en het te verwachte lerarentekort.

Effecten dalend leerlingaantal en personeelsopbouw

De komende jaren daalt het leerlingaantal nog steeds, maar veel minder sterk dan in de afgelopen jaren. Door de daling van het aantal leerlingen lopen ook de jaarlijkse rijksbijdragen terug. Door goed zicht te houden op de jaarlijkse natuurlijke uitstroom van personeel, zijn eventuele risico's goed in beeld. Het streven is dat de leerlingdaling opgevangen wordt door de natuurlijke uitstroom van personeel. Jaarlijks wordt nauwkeurig bekeken welk budget er nodig is voor de risico's op basis van de laatste goed-gekeurde jaarrekening. Daarmee houden we zicht op de te verwachten ontwikkelingen en anticiperen daarop.

Effecten lerarentekort

PRO8 zet zich in om te anticiperen op het lerarentekort. Door een goede personeelsplanning, mobiliteit en actief inzetten op het inzetten van (jong) nieuw personeel proberen we proactief te anticiperen. De relatie met de financiële ruimte is daarbij doorslaggevend.

In samenwerking met de collega besturen participeert PRO8 op verschillende wijze in de subsidie aanvraag Regionaal aanpak lerarentekort (www.lerarentekortoostnederland.nl).

Effecten Bestuurlijke fusie Stichting RK/PC basisonderwijs Wehl en Nieuw-Wehl (Het Timpaan) en Stichting Primair Onderwijs Achterhoek (PRO8)

Het onderzoek naar een bestuurlijke fusie tussen beide organisatie heeft geleid tot een bestuurlijke fusie op 01-01-2021. Tot die tijd waren het twee autonome besturen. De PRO8 begroting van 2021-2025 is gebaseerd op het financieel beleid van PRO8.

Effecten corona-crisis

De uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen. Bovenstaande heeft geleid tot een extra inspanning van alle die betrokken zijn bij de stichting. Voor zover mogelijk zijn er in hoofdlijnen geen beleidszaken niet uitgevoerd.

Tijdens de eerste lockdown zijn de eigen PON-poolers minder vaak ingezet. Hetgeen deels terug te zien is in de verminderde ontvangsten voor detachering voor de PON-poolers. Vanaf 8 december 2020 zijn de “eigen” poolers op de scholen van PRO8 ingezet ter ondersteuning van de noodopvang en het verzorgen van online onderwijs. Tijdens de tweede lockdown en de aansluitende periode daarvoor en daarna is de uitval onder leerkrachten significant gestegen. Daar waar tijdens de eerste Covid-19 golf leerlingen nauwelijks te maken hadden met positieve besmettingen was dit tijdens de tweede golf totaal anders. Leerlingen raakten in hoge mate positief besmet met als gevolg dat leerkrachten ook veelal een positieve besmetting opliepen. Gevolg hiervan was een massale uitval en er is in deze periode een groot beroep gedaan op eigen medewerkers om te zorgen dat de schoolorganisatie bleef draaien en kinderen naar school konden blijven gaan. In heel veel gevallen is dit gelukt. Hierdoor is het personeel, met een tijdelijke aanstelling vanuit de NPO-middelen ingezet om dit te realiseren. Tevens hebben veel vaste medewerkers extra dagen gedraaid om dit te realiseren. Aangezien we eigen risicodragers zijn bij vervanging zijn de loonkosten hierdoor gestegen in deze periode.

In het opstellen van de begroting 2021-2025 zijn geen extra financiële maatregelen voor de pandemie uitgewerkt behoudens de reeds toegekende subsidies inhaal – en ondersteuningsprogramma.

Effecten huisvestingontwikkelingen

In de toekomst zullen de Mariabasisschool en de Pastoor Galamaschool nieuwe huisvesting krijgen in 's-Heerenberg. Het streven is dat beide scholen dan zullen fuseren. Naast de fusieschool, zal ook OBS 't Montferland, kinderopvangorganisatie Puck&Co en de bibliotheek in het gebouw gevestigd worden. De gemeente Montferland draagt de kosten voor de nieuw-/verbouw.

In Keijenborg vindt een onderzoek plaats naar nieuwbouw, waarin zowel de school als een aantal verenigingen van het dorp kunnen gaan samenwerken. De initiatieven liggen voornamelijk bij een werkgroep vanuit het dorp, waarbij PRO8 nadrukkelijk heeft aangegeven dit een wenselijke ontwikkeling te vinden gezien de staat van het gebouw (betonrot). Zowel de eventuele nieuwbouw als de kosten voortkomend vanuit het betonrot komen ten laste van de gemeente Bronckhorst.

In 2021 heeft de firma Koeter de MJOP's opgesteld voor de diverse locaties.

Door de afdeling Huisvesting en Facilitair zal ernaar gestreefd worden een meer gestructureerd onderhoudsbeleid op te zetten, waarbij gebruik wordt gemaakt van de kennis en partners van nu.

Doelstelling voor het onderhoudsbeleid is, naast het reeds genoemde vlakke uitgavenpatroon, te komen tot inzicht in kostenstromen zodat beter sturing kan worden gegeven aan het plegen van onderhoud dan wel vervanging.

Hierbij is in eerste instantie in 2021 zo goed als mogelijk in beeld gebracht welke onderhoudskosten er zijn geweest volgens onderstaande kostenverdeling:

- het uitvoeren van preventief jaarlijks onderhoud (PO);
- het uitgevoerde jaarlijkse correctief onderhoud (CO);
- het uitgevoerde vervangingsonderhoud (MJOP);
- het uitgevoerde buitencontractuele werk of extra wensen (BCW).

Naast de kosten voor onderhoud zijn er kosten voor energieverbruik maar ook een vermindering van kosten door energieopwekking en opbrengsten voor eventuele subsidies.

Daarnaast is duidelijk dat er extra uitgaven zullen komen in het kader van ventilatie en duurzaamheid. Het eerste rapport van adviesbureau VDK heeft al aangegeven dat er in dat kader extra investeringen te verwachten zijn.

Op basis van bovenstaande wordt de jaarlijkse dotatie vooralsnog niet verlaagd.

3.2 Reservepositie

Er is veel aandacht voor de reservepositie van schoolbesturen.

Met ingang van verslagjaar 2021 hanteert de inspectie van het Onderwijs nieuwe signaleringswaarden met betrekking tot het normatief eigen vermogen.

Het risicoprofiel van 2021 geeft een ultimo 2020 een financiële ruimte van € 3.019.669 (zie 3.1).

De berekeningswijze van de inspectie leidt ultimo 2020 tot een normatief eigen vermogen van € 5.055.387.

Het bovenmatig eigen vermogen is volgens de berekening van de inspectie ultimo 2020 € 4.329.071.

PRO8 is van mening dat de financiële ruimte op basis van het rapport risicoprofiel een zuiverder beeld geeft.

Deze berekening is immers gebaseerd op de risico's die onderbouwd zijn opgenomen in de bufferfunctie, waarbij de aard van de risico's vereist dat de bufferfunctie in liquide vorm aanwezig is.

PRO8 kiest voor een verantwoorde inzet van de financiële ruimte in de komende jaren.

In dat kader zijn de volgende keuzes gemaakt:

- a. voor de begrotingen (2021-2025) is bewust een tekort begroot, zodat PRO8 startend personeel binnen een krimpende markt aan zich kan binden (ruim € 1.100.000).

Dit is terug te zien in de afname van het eigen vermogen in de continuïteitsparagraaf;

- b. voor twee scholen van PRO8 staat op de komende jaren nieuwbouw op het programma. Dat betekent dat er extra kosten zullen zijn voor de inrichting van terreinen van de scholen, het investeren in verduurzaming van de nieuwe gebouwen voor zover niet meegenomen in de bouwprijs en het afboeken van de boekwaarden van de investeringen van deze scholen. Deze boekwaarden zijn bepaald op 01-01-2023 voor een bedrag van € 345.000.

Voor de inrichting van de speelterreinen en andere kosten die niet meegenomen worden in de bouwprijs van de gemeente zoals meerwerk binnen de kaders van de huisvestingsverordeningen en verhuiskosten is een bedrag van € 500.000 opgenomen. Dit komt overeen met eerder uitgevoerde huisvestingstrajecten binnen PRO8.

Meubilair, ICT-netwerk e.d. worden volgens de financiële richtlijnen opgenomen in de afschrijvings-systematiek;

- c. er is een voorgenomen besluit genomen om zodra de nieuwe huisvesting voor de scholen in 's-Heerenberg gereed is, de beide scholen te fuseren tot één school. Er zullen extra middelen ingezet worden om de formatie in personeel en financieel opzicht te laten harmoniseren. Voor zover mogelijk zal voorafgaand aan de fusiedatum hierop geanticipeerd worden;
- d. in de MJOP-voorziening onderhoud zijn twee scholen (Pastoor Galamaschool en de Mariabasissschool) niet meer opgenomen in de boordeling. Voor beide scholen vraagt het onderhoud wel aandacht. Er wordt daarom alleen gewerkt met het uitvoeren van activiteiten ten behoeve van veiligheid en hygiëne en het uitvoeren van optische verbeteringen. Tegelijkertijd is de wetenschap dat er extra kosten niet uit te sluiten zijn voor dak reparaties, verwarming en schilderwerk;

e. een belangrijk aandachtspunt vanuit de Covid-pandemie is de ventilatie in de scholen.

Op dit moment wordt er nader onderzoek uitgevoerd in die scholen waar op basis van de ventilatiewaarden dit noodzakelijk is. Duidelijk is dat gemeenten geen financiële ruimte hebben om bij te dragen in de SUVIS-regeling (specifieke uitkering ventilatie in scholen).

Het is op dit moment wel duidelijk dat PRO8 zal moeten gaan investeren in de verbetering van de ventilatie van een aantal scholen. Het is evenwel nog onduidelijk over welk bedrag we spreken.

De uitwerking van bovenstaande keuzes maakt dat de reserves van PRO8 zullen verminderen, maar dat er voldoende ruimte is om eventuele risico's zoals vermeld in ons Risicoprofiel te dragen.

Daar moet bij gesteld worden dat instabiliteit in de bekostiging het zeer lastig maakt voor schoolbesturen om planmatig financieel handelen om te zetten in beleid voor onderwijs, personeel of in de huisvesting.

De middelen voor het Nationaal Programma Onderwijs hebben opnieuw geleid tot een verhoging van het eigen vermogen. Door de aankondiging dat deze middelen gespreid mogen worden over meerdere jaren zal PRO8 het toestaan dat de scholen voor deze middelen een bestemmingsreserve aanmaken zodat ze de personele inzet uit kunnen smeren over meerdere boekjaren.

Tot slot

2021 is een bijzonder jaar geweest. Een jaar met een duidelijk Covid stempel. Alles wat normaal leek was niet meer normaal. De scholen behorende bij PRO8 hebben zich door deze periode heen geworsteld. Kinderen kwamen nog nadrukkelijker op de eerste plek te staan. Het heeft gezorgd voor een enorme druk op het onderwijs binnen onze scholengroep. Het is nog onduidelijk wat op langere termijn de gevolgen hiervan zijn voor de belastbaarheid van al het personeel. Tevens hebben we kinderen niet de begeleiding kunnen geven die wenselijk was op basis van de afgenomen schoolscans.

Deze periode heeft ongetwijfeld invloed op de kwaliteit van het onderwijs. Tijdens de monitoringsmomenten zal dit een centrale vraag worden. Ook zal er gekeken dienen te worden wat dit vraagt van het creatief ondernemerschap van PRO8. Accepteren is de start om te zorgen dat we straks op deze situatie kunnen acteren.

Het (aanstaande) lerarentekort wordt ook langzaam voelbaar in deze regio. Geschikte, kwalitatief goede leraren vinden wordt steeds lastiger. De financiële mogelijkheden zijn er wel maar het personeel ontbreekt. Ook dit zal een vraagstuk worden wat we in de nabije toekomst echt op moeten pakken. Er zijn al diverse initiatieven hiervoor in de maak.

De financiële positie van PRO8 is verder verstevigd en vraagt om investeringen. Hier starten we mee anno 2022. Hierdoor, en door nog ruimere investeringen in de daaropvolgende jaren gaan we het eigen vermogen terugbrengen tot een acceptabel en voldoende niveau.

Binnen PRO8 heeft er in 2021 een bestuurderswissel plaats gevonden. In een lastige periode is het PRO8 desondanks gelukt een nieuwe voorzitter College van Bestuur te vinden. Per 01-08-2021 is deze bestuurder werkzaam voor PRO8. De opdracht voor de nieuwe bestuurder is om van 'goed naar beter' te komen met PRO8. Een uitdaging van jewelste waarbij met name de verbinding tussen de domeinen Onderwijs & Kwaliteit, Personeel & Organisatie, Huisvesting & Facilitair en Financiën tot stand moeten gaan komen. Tevens hebben er binnen de RvT de nodige personeelwisselingen plaatsgevonden. Het voltallige team is inmiddels op sterkte waardoor we met PRO8 een nieuwe periode in kunnen gaan.

Het boek 2021 sluiten we en we gaan een nieuw hoofdstuk toevoegen aan het epistel PRO8. Benieuwd wat er straks te lezen valt in het hoofdstuk 2022.

3.3 Continuïteitsparagraaf

Personele bezetting in FTE	2021	2022	2023	2024	2025
Management/directie	14,41	12,67	13,53	13,50	13,17
Onderwijzend personeel	192,68	205,51	198,65	184,55	181,92
Wetenschappelijk personeel					
Overige medewerkers	34,55	36,31	31,62	26,08	26,08

Leerlingen/studenten/deelnemersaantallen	1-10-2021	1-2-2022	1-2-2023	1-2-2024	1-2-2025
	3.111	3.242	3.172	3.153	3.101

Balans	2021	2022	2023	2024	2025
--------	------	------	------	------	------

ACTIVA

Vaste activa

Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa	3.897.354	4.482.219	4.309.639	4.158.410	3.917.976
Financiële vaste activa	3.266.883	3.266.883	3.266.883	3.266.883	3.266.883

Totaal vaste activa

Flottende activa

Voorraden	0	0	0	0	0
Vorderingen	1.530.674	640.642	640.642	640.642	640.642
Effecten	0	0	0	0	0
Liquide middelen	5.463.431	4.363.029	4.218.806	3.475.694	2.964.363

Totaal Flottende activa

TOTAAL ACTIVA

	14.158.342	12.752.773	12.435.970	11.541.629	10.789.864
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

PASSIVA

Eigen vermogen

Algemene Reserve	9.877.810	8.675.141	8.331.738	7.456.047	6.522.882
Bestemmingsreserve publiek	913.490	1.016.990	993.490	993.490	993.490
Bestemmingsreserve privaat	12.731	12.231	11.731	11.231	10.731
Bestemmingsfonds publiek	0	0	0	0	0
Bestemmingsfonds privaat	0	0	0	0	0

Totaal Eigen vermogen

	10.804.031	9.704.362	9.336.959	8.460.768	7.527.103
--	-------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Voorzieningen	1.134.095	828.195	878.795	860.645	1.042.545
---------------	-----------	---------	---------	---------	-----------

Langlopende schulden	0	0	0	0	0
----------------------	---	---	---	---	---

Kortlopende schulden	2.220.216	2.220.216	2.220.216	2.220.216	2.220.216
----------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

TOTAAL PASSIVA	14.158.342	12.752.773	12.435.970	11.541.629	10.789.864
-----------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Staat/Raming baten en lasten	2021	2022	2023	2024	2025
------------------------------	------	------	------	------	------

BATEN

Rijksbijdrage	22.442.114	21.229.943	20.920.047	19.443.078	19.321.711
Overige overheidsbijdragen en subsidies	101.669	84.500	82.000	82.000	82.000
Overige baten	746.971	574.400	520.900	475.900	468.000
Collegie-, cursus- en examengelden	0	0	0	0	0
Baten werk in opdracht van derden	0	0	0	0	0

TOTAAL BATEN	23.290.754	21.888.843	21.522.947	20.000.978	19.871.711
---------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

LASTEN

Personeelslasten	18.685.431	19.456.727	18.407.770	17.418.740	17.340.692
Afschrijvingen	618.422	697.685	728.080	735.129	745.184
Huisvestingslasten	1.203.735	1.410.400	1.348.400	1.348.400	1.348.400
Overige lasten	1.434.307	1.435.700	1.419.100	1.389.700	1.389.300

TOTAAL LASTEN	21.941.895	23.000.512	21.903.350	20.891.969	20.823.576
----------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Saldo Baten en Lasten	1.348.859	-1.111.669	-380.403	-890.991	-951.865
-----------------------	-----------	------------	----------	----------	----------

Saldo financiële bedrijfsvoering	36.287	12.000	13.000	14.800	18.200
----------------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Saldo buitengewone baten en lasten	0	0	0	0	0
------------------------------------	---	---	---	---	---

TOTAAL RESULTAAT	1.385.146	-1.099.669	-367.403	-876.191	-933.665
-------------------------	------------------	-------------------	-----------------	-----------------	-----------------

Incidentele baten en lasten					
-----------------------------	--	--	--	--	--

Kengetallen	2021	2022	2023	2024	2025
Liquiditeit	3,15	2,25	2,19	1,85	1,62
Solvabiliteit	0,84	0,83	0,82	0,81	0,79
Huisvestingsratio	0,06	0,06	0,06	0,07	0,07
Weerstandvermogen	0,46	0,44	0,43	0,42	0,38
Rentabiliteit	5,93	-5,00	-1,70	-4,40	-4,70